СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для рускиого народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ XIV. Скрентонъ, Па., Четверъ 22-го Марта, 1906. Число 12. — Vol. XIV. Scranton, Pa., Thursday, March 22, 1906. No. 12

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Марець.

22	Ч.	† 40 Мучениковъ
23	П.	Кондрата
24	С.	Софронія патр.
25	Н	4 н. Теоф
26	П.	Никифора
27	В.	Венедикта
28	С.	Агапія

Просимо нашихъ читачѣвъ поглянути на осьму сторону „Свободы“; тамъ выписано якй дарунки даемо тимъ, що платять за „Свободу“ або „Читальню“: До дарункôвъ тихъ мають лишь тй право, що теперь платять, отже не мають права тй що платили за „Свободу“ або „Читальню“ передъ тимъ заки еще тй дарунки були оголошенй. Такъ само не будуть мати права до тихъ дарункôвъ тй, котрй заплатять за „Свободу“ або „Читальню“ тодѣ, коли перестанемо се оголошене въ „Свободѣ“ друковати.

Редакція.

Звертаемо увагу усѣхъ тихъ Русинôвъ, що маючи до насъ якійсь інтересъ, намагають ся писати до насъ листы польскою мовою, (думаючи, що то красше и що то може свѣдчити о ихъ „учености“), що тихъ листôвъ читати не будемо, а вôдъ разу кинемо ихъ до коша. Се встыдъ и ганьба, щобы такій Русинъ, що вже тôлько натерпѣвъ ся въ краю вôдъ Польщины, ще ту пхав свою голову въ польске ярмо. Нехай-жежь потôмъ не мае до насъ претенсіи, коли ему не вôдпишемо або не залагодимо те, за чимъ до насъ удае ся.

Рôвножь звертаемо увагу передплатникôвъ Русинôвъ еміґрантôвъ зъ російскои України, зъ Киѣвскои ґуб. и иншихъ, щобы не писали до насъ украиньско російско-церковнымъ жарґономъ. Мы розумѣемо, що они, тамъ въ Росіи, не мали де учити ся писати по правно по украиньски и що годѣ черезъ те вымагати вôдъ нихъ поправнои украиньскои мовы въ письмѣ. Але чогожь знова пхати ся силомôць до російскои мовы, котрои такожь не знають, зъ чого и выходить таке неможливе язичіе — що прямо бридь бере, читаючи его. Чому не писати по людски такъ, якъ говорить ся, чижь язичіе такожь мае свѣдчити о ихъ „учености“?..

Ред. „Свободы“.

Въ околици Пітсбурґа позавязували ся многй комітеты для збираня датківъ на Боевый Фондъ въ Галичинѣ. Якъ зачуваемо, рѣшили зôбрати $1,000. Судячи по заинтересованю людей тимъ, що дѣе ся въ Галичинѣ, належить надѣяти ся, що колекторы напевно зберуть сю поважну суму а може и бôльше. Варта щобы и другй рускй громады пôшли за примѣромъ своихъ пітсбурскихъ товаришôвъ.

Члены „Запорожскои Сѣчи“ въ Мікіспортъ, Па. мають вже свои уніформы. На послѣднôмъ балю явили ся сѣчовики въ своимъ сѣчовôмъ убраню и дуже добре выглядали. Треба ту згадати, що мікіспортскй сѣчовики вызначають ся горячимъ украиньскимъ патріотизмомъ.

Пôдчасъ кровавои бôйки на львôвскôмъ університетѣ, про яку пишемо обширнѣйше на сторонѣ 4. въ осôбнôй статѣ въ сѣмъ числѣ „Свободы“, брало участь, якъ въ послѣднôй хвили доведуемо ся, надъ 500 польскихъ студентôвъ, а лише 78 рускихъ, що случайно тодѣ були на університетѣ. Помимо такъ малого числа рускихъ студентôвъ въ порôвнаню до польскихъ, рускй вôдперли нападъ польскихъ причѣмъ раненыхъ зôстало 12 польскихъ а 4 рускихъ студентôвъ.

Редакторъ „Свѣта“ пише, що вôнъ, якъ и другй православнй попы — Украинцѣ, люблять Украину и украиньску мову, и що взагалѣ православіе не противне украинству и тому радить намъ, щобы мы усѣ перейшли на православіе. Звертаемо отже его увагу, що сего року, коли ученики киѣвскои духовнои семинаріи зложили мѣжь собою 200 рублѣвъ и удали ся до свого семинарского начальства, щобы оно позволило имъ за тй грошѣ заложити для себе бібліотеку и читальню, начальство згодило ся на те, але пôдъ условемъ, що не знайдесь тамъ нѣ одна украиньска книжка и нѣ одна украиньска ґазета...

Закладае ся спôлка, що мае побудувати лінію трамвайову (стріткарову), яка получила бы мѣста Бофало і Ірі. Кошта обчислено на 8 міл. доларôвъ.

Желѣзнича компанія Canadian Southern почне незабавомъ будувати нову желѣзничу дорогу, що получить Вінніпеґъ въ Канадѣ зъ Ґальвестономъ въ Тексасъ, надъ заливомъ Мексиканьскимъ. Та желѣзниця буде переходити черезъ шѣсть стейтôвъ Спол. Державъ. Кошты обчислено на 50 міл. доларôвъ.

Сталевый тростъ въ Спол. Державахъ оголосивъ справоздане за рôкъ 1905. зъ якого показуесь, що той тростъ за цѣлый минувшій рôкъ мавъ бизнесу на 585 міл. 331 тысячь 736 доларôвъ. Чистого зыску (по вôдтягненю всякихъ выдаткôвъ) мали компаністы не менше нѣ бôльше лише 119 міл. 787 тыс. 658 доларôвъ. Такъ згортають грошѣ компаністы руками и головою робôтникôвъ.

Страшна катастрофа въ копальняхъ вугля въ Bethune, въ Францiи, про котру мы згадували въ попереднôмъ числѣ „Свободы“, була найбôльша, яку коли запамятала Франція. Згинуло поверхъ 1,100 майнерôвъ. Причиною катастрофы бувъ выбухъ нагромадженыхъ ґазôвъ. Вина уся лежить по сторонѣ компаністôвъ, котрыхъ въ часъ повѣдомленю о грозячôмъ небеспеченьствѣ, та компаністы нѣчо не зарядили, бо жалували грошей. Майнеры, котрымъ удало ся выратувати, ледви 500, що робили по дальше вôдъ мѣсця катастрофы, оповѣдають, що въ хвилѣ выбуху давъ ся чути страшный гукъ и заразъ потôмъ почали валити ся ґанки, ґалеріи, склепленя и засыпали працюючихъ. Потôмъ засыпаныхъ окружила зô всѣхъ сторôнъ поломѣнь, такъ, що о якôмсь ратунку ихъ не можна було думати. Парляментъ французкій рѣшивъ выплатити потерпѣвшимъ родинамъ 500 тысячь франкôвъ а президентъ републики пôславъ вôдъ себе 2 тысячь франкôвъ. Мѣжь робôтниками сильне обурене проти компаністôвъ. Въ цѣлôй околици застрайкувало заразъ 30 тысячь майнерôвъ и зажадали, щобы сейчасъ компаністы завели безпечнѣйшй порядки въ майнахъ, бо инакше не прийдуть до роботы.

Дейвидъ Йонґъ, инспекторъ 16 дистрикту мягкого вугля, обчисливъ, що въ 57 майнахъ 1 случай смерти майнера припадае на 175.471 тонôвъ выдобутого вугля.

Всѣ зворотники желѣзничй, занятй на желѣзницѣ Канзасъ Сіті Содернъ Рейлровдъ въ державахъ Луізіяна и Тексасъ, розпочали страйкъ, жадаючи новыхъ контрактôвъ, уложеныхъ на бôльше людкихъ пôдставахъ, якъ дотеперѣшнй.

Доношу вамъ всѣмъ читателямъ „Свободы“, що у насъ у майнахъ въ Lethbridge, Alta. Can. вôдъ 9. Марта с. р. почавъ ся страйкъ. Страйкуе бôльше якъ 500 майнерôвъ, тожь нехай нѣхто не важить ся ити до насъ на роботу до Lethbridge.

П. Лакуста.

Въ пôвнôчно и полуднево-захôдныхъ стейтахъ Спол. Державъ е теперь великій попитъ за робôтниками. Въ тихъ сторонахъ мають будувати новй желѣзницѣ и на разѣ потребують до робôтъ 25 тысячь робôтникôвъ, а зъ весною будуть ще бôльше потребувати. Робôтникамъ дають по $2 до $2.50 денно зô сталою роботою до зимы.

На 100 робôтникôвъ въ Спол. Державахъ припадае 14 робôтниць, въ Нѣмеччинѣ 25, въ Анґліи 25. въ Италіи 40 а въ Австріи 47.

Минувшого тыжня зависли були такй густй хмары фабричного дыму надъ Ст. Луісъ, Мо., що до полудня було темно якъ въ ночи. Доперва въ полудни зôрвавъ ся вѣтеръ, розвѣявъ дымъ и наставъ день.

Такъ само залягли були недавно такй густй дымовй хмары и надъ Чікаґомъ. Всѣ склепы и улицѣ мусѣли бути освѣтленй якъ въ ночи. Тамъ тревало до полудня, поки вѣтеръ не розвѣявъ дымы.

Въ Санъ Франсиско, Кал. згорѣвъ недавно оденъ дôмъ на шкоду 1 міл. доларôвъ. При гашеню огня вôсьмохъ огневыхъ сторожѣвъ зôстало тяжко покалѣченыхъ въ хвилѣ, коли валивъ ся дахъ.

Въ Камденъ, Н. Дж. згорѣла стара зброѣвня 6 полку пѣхоты. Огонь бувъ дуже сильный. Пôдчасъ ратованя згинуло 3 огневыхъ сторожѣвъ а 9 зôстало тяжко покалѣченыхъ. Огонь выбухъ въ наслѣдокъ розрыву парового котла.

16 Марця с. р. впали на себе на лініи желѣзничôй Denver de Rio Grande два експресы, що ѣхали зъ противныхъ бокôвъ що причинило страшну катастрофу. 45 подорожныхъ згинуло на мѣсци а 75 зôстало тяжко раненыхъ. Оба трены розбили ся на кусне. Тй зъ подорожныхъ, що вышли зъ тои катастрофы цѣло, не могли ратувати засыпаныхъ пôдъ груземъ розбитыхъ ваґонôвъ подорожныхъ, бо кинувъ ся огонь и унеможлививъ всякій ратунокъ.

Канадийске правительство оголосило статистичнй обчисленя зъ добутыхъ мінералôвъ въ Канадѣ за 1905 р. Зъ сего обчисленя довѣдуемо ся, що за цѣлый минувшій рôкъ добуто въ Канадѣ металѣвъ вартости 68 міл. 574 тыс. 707 доляр. Найбôльшу вартôсть представляе добутый вуголь, бо на 17 міл. дол. Золота добуто на 14 міл. 426 тыс. 833 дол.; мѣди на 7 міл. 42 тыс. 451 дол., срѣбла на 3 міл. 605 тыс. 957 дол; олова на 2 міл. 634 тыс. 84 дол. а руды желѣзнои на 1 міл. 48 тыс. 860 дол.

Людность Канады выносить теперь надъ 6 міл. Прирôстъ въ 1905 р. выносивъ 145 тыс. зъ чого 45 тыс. прибуло зъ Сполуч. Державъ.

Въ Канадѣ злучили ся три протестанцкй вѣроисповѣданя: презбитеріяны, методисты и конґреґаціоналісты въ союзъ пôдъ назвою „Злучена церковь въ Канадѣ“, щобы тимъ успѣшнѣйше вплывати на другй вѣроисповѣданя а особливо на чужинцѣвъ. Разомъ сей союзъ числить надъ 1 міліонъ людей.

Въ Парижи (у Франціи) жіе о чверть міліона бôльше женщинъ якъ мущинъ. Не диво, що такъ много й заѣжджае тамъ грошевитыхъ людей зъ цѣлого свѣта, щобы забавитись въ товариствѣ веселыхъ кокотокъ.

Мѣжь Поляками въ Королѣвствѣ польскôмъ (Конґресôвцѣ) утворила ся въ діецезіяхъ варшавскôй, плоцкôй и любеньскôй нова релігійна секта „Маріявітôвъ“. Приклонники тои секты жадають вôдъ духовеньства строгого аскетизму и не узнають власти епископôвъ. Мѣжь католиками а сектантами повставъ глубокій розрѣзъ и ворожнеча, и въ многихъ мѣсцевостяхъ прийшло до завзятыхъ бійокъ. Такъ прим. въ Стрыковѣ пôдчасъ однои такои бойки, котра счинила ся задля посѣданя костела згинуло 5 осôбъ а 15 отримало небезпечнй раны. Въ тôй бôйцѣ Маріявіты поконали католикôвъ и заняли костелъ въ свое посѣдане.

Въ заамурскôмъ краю выкрыто велику дефравдацію, якои допустивъ ся таможный комендантъ, ґенералъ Чічаковъ. При ревізіи выкрыто дефіциту 3 міліонôвъ рублѣвъ. Мѣжь иншимъ продавъ Чічаковъ по 40 рублѣвъ за штуку 4000 кожухôвъ присланыхъ на його руки для воякôвъ. Въ наслѣдокъ того завôзвано его до Петербурга, але Чічаковъ зголосивъ ся недужимъ и выѣхавъ за границю, де безпечный и вже здоровъ дотеперь ще пробувае.

На Миколаѣвскôмъ двôрци въ Петербургу експльодувавъ недавно оденъ ваґонъ. Показало ся, що тамъ находило ся 54 скринь зъ амуніціею, украденыхъ інтендантурою въ Манджуріи, а перевезеныхъ до Петербурга, щобы ту знова продати ихъ правительству.

Зô справоздань специяльныхъ комисій, якй зôстали висланй російскимъ правительствомъ въ рôжнй ґуберніи, де вôдбували ся розрухи мужицкй, показуесь, що шкоды въ маєткахъ панôвъ, якй зôстали заподѣянй розрухами мужикôвъ, выносять кругло 300 міл. рублѣвъ. Найбôльшй шкоды припадають на ґубер. саратôвску — 10 міл. рублѣвъ. Такъ само великй шкоды припадають на ґуберніи надъ Волґою. Въ Естляндіи шкоды выносять 3 міл. рубл. Правительство російске обѣцяло выстарати ся пошкодованымъ панамъ безпроцентовй пожички до высоты однои третои заподѣяныхъ шкôдъ.

Американьскій міліярдеръ Ракерфелеръ, запропонувавъ, якъ ходять слухи, правительству російскому пожичку на 400 міл. рублѣвъ, жадаючи за се для себе концесіи на нову желѣзну дорогу, що перетинала бы Росію вôдъ Заходу до Сходу а також вôдступлене ему въ дарунку цѣлый пасемъ землѣ, що припирали бы до обохъ бокôвъ тои желѣзницѣ.

На засѣданя російскои Державнои Думы призначено Таврійскій Дворець, великій будынокъ, якій збудовала цариця Катерина II. для свого любаса Потемкина. Вôдповѣднй пристроеня и деякй потрѣбнй перемѣны въ саляхъ, конечныхъ для Державнои Думы вже укôнчено. Саму салю засѣдань пристроено великими образами, мальоваными найлѣпшими російскими артистами-малярами.

М. Є. Салтиков.

Оповіданє про те, як оден мужик нагодував двох ґенералів.

(Докінчене.)

Нагло спало натхнене на достойника, що був учителем каліґрафії.

— А якби так, ексцеленціо, — відізвав ся з втіхою — пошукати хлопа?

— Як же воно... хлопа?

— Саме, саме, звичайного хлопа..., якими хлопи бувають! Він зараз приніс би нам булок, наловив би рябчиків, риб...

— Гм!... хлопа... але звідки ж взяти того хлопа, як його нема?

— Як то нема хлопа! хлоп є всюди, треба його тілько пошукати! Певнісенько сховав ся в якійсь дірі, щоби нічого не робити! Ся думка так скріпила на дусі достойників, що зірвали ся сейчас та побігли шукати хлопа. Довго волочили ся по острові без ніякого результату, аж врешті гострий запах хліба з отрубів і спітвілого барана навів їх на слід. Під деревом з підложеним пястуком під головою спав дужий хлопище до гори черевом і найбезличнійше не робив нічого. Обурене достойників не мало границь.

— Спиш, ледащо! — кинули ся до него: — дбаєш, видко, про се, як пес о пяту ногу, що тут дві ексцеленції вже другу добу вмирають з голоду! Геть, сейчас до роботи!

Підвіс ся хлоп: бачить, що достойники суворі. Пробував втечи, але ті причепили ся до його як пявки.

Почав отже хлоп робити.

Перш усього виліз на дерево і зірвав для достойників по десять найбільше зрілих яблок, а для себе одно — квасне. Відтак почав порпати в землі і добув відси бараболі; потім зробив з власного волося сильку та зловив рябчика; вкінци вибрав два кусники дерева, потер оден о другий і розклав огонь, при якім напік тілько ріжної їди, що достойникам прийшло на думку, чи би і дармоїдови не дати якусь частиночку. Глядїли достойники на сї хлопські заходи, а серця били ся в них з утїхи. Забули вже, що вчера ледво не вмерли з голоду; думали собі: „Як то добре бути ґенералом — ніде не загине чоловік!"

— Чи ясні панове вдоволені? — питав тимчасом хлоп-дармоїд.

— Вдоволені, друже; бачимо твою ревність! — відповіли ґенерали.

— А не дозволили би менї ясні панове хоч часочок відпочати?

— Відпічни, друже, тілько всукай перше шнурок!

Нарвав хлоп дикого конопля, намочив у воді, а вечером всукав шнурок. Достойники привязали тим шнурком хлопа до дерева, щоби не втік та поклали ся спати.

Минув оден день, другий і хлоп набрав такої досконалости, що почав варити навіть зупу. Достойники стали веселими, гладонькими, ситими, біленькими. Сидять собі та балакають, як то мають тут ціле удержане а тимчасом капіталїзуеть ся їх емеритура в Петербурзї.

— А як думаєш, ексцеленціо, чи дійсно будовано вавилоньську вежу, чи се тільки метафора? — питає бувало по снїданю оден з ґенералів.

— Думаю, ексцеленціо, що дійсно будовано, бо в противному разї, якби можна пояснити собі те, що на сьвіті істнують ріжні мови?

— Отже був і потоп?

— Був і потоп, бо в противнім разї, якби можна пояснити собі істноване передпотопових зьвірят? Тим більше, що і „Московскія Ведомості" пишуть...

— А чи не булоби добре перечитати що з „Московских Ведомостей"?

Беруть число, сїдають собі в тіни, читають від дошки до дошки, що їли в Москві, що в Тулї, що в Пензї, що в Рязанї — і нїщо, не маїли!

Одначе по певнім часї почали ґенерали нудити ся. Що раз частїйше пригадували собі, що в Петербурзї лишили кухарок а відтак тихцем поплакували навіть.

— Що отсе дїеть ся тепер там на Підячівській, ексцеленціо? — спитав перший.

— Краще і не згадував би ти, ексцеленціо, бо і так кровавить ся менї серце! — відповів другий.

— Добре тут, бо добре — нема що казати, одначе, ексцеленціо, завсїгди воно маркітно баранови без вівці, а і мундура шкода!

— Шкода, навіть велика шкода! Таж поглянути тілько на само шнуроване — то аж в голові крутить ся!

І від сего часу не давали спокою хлопови: поведи нас на Підячівську, доведи нас до Підячівської — і так без кінця.

— Щож показало ся? Хлоп знав навіть сю вулицю, був на ній.

— А отсе ми, ексцеленції з тої саме вулиці — вмішали ся ґенерали.

— А я, коли бачили ясні панове: висить чоловік на вні дому, в скринці, на шнурі і смарує стїну фарбою, або лазить по дасї як муха — сей чоловік то я! — відповів хлоп.

І сейчас почав у вільних хвилях ломати собі голову, в який би то спосіб міг утїшити своїх достойників за те, що мали для него, дармоїда свою ласку і не бридили ся його хлопською працею. Вкоротцї збудував, вправдї не корабель, завсїгди одначе таке судно, що можна було на ньому доплисти до Підячевської вулицї.

— А вважай собако, не втопи нас! — перестерігали достойники свого дармоїда, як побачили судно, що колихало ся на водних хвилях.

— Нема страху! чиж менї се першина? — відповів хлоп і почав готовити ся в дорогу. Назбирав мягкого лебединого пуху і вистелив ним дно судна. Як се зробив, поклав на нім достойників, перехрестив ся і відплинув. Кілько достойники наїли ся страху підчас сеї подорожи серед бурі і ріжних вітрів, кілько то налаяли ся з хлопом за його дармоїдство — сего не опише анї перо, анї не оповість байка. А хлоп нічого, тілько веслує і веслує та годує достойників оселедцями.

Ось і матушка Нева, ось і славний канал Катерини, ось і вулиця Підячівська!

Кухарки аж плеснули руками, коли побачили, як їх панове стали ситі, білі та веселі. А достойники напили ся кави, наїли ся мягоньких булочок і убрали ся в мундури. Відтак поїхали до уряду податкового — і кілько там загорнули грошей, сего анї байка не оповість, анї перо не опише!

Та не забули і про хлопа! Казали принести йому келїшок горівки і срібну шустку: погуляй собі і ти хлопе!

І. Диний.

Божевільний...

Недавно сему був я в Ню Йорку. Їздив туди, як звичайно, щоб залагодити деякі дїла, побачити знакомих, ну, і — забавитись, а в результатї дізнав щось такого з чого ніяк, бодай тепер на разї, не годен собі здати справи.

Приїхавши до міста, поступив я до добре менї знакомого Н. Н., а що він як раз того дня не робив, тож волочив мене цїлий день по всяких театрах та музеях аж ноги зболїли. Під вечір коли вже був час дещо перекусити Н. Н. поспитав:

— Може схочеш зайти до одної тут німецкої „реставрацїйки"? Добре дають їсти і дешево, лиш обстава бідна. Там можеш побачити і декого зі знакомих.

Я згодив ся.

Було вже досить пізно, заки ми добились крутими вуличками до згаданої реставрацїйки, а радше нори. Гостї були вже по вечері. Сидїли купками, балакали, а дехто читав газету. Були там Німцї, Жиди, Поляки і наші. Рутенцї збились усї при однім столї і, на моє зачудоване, дуже горячо про щось розправляли.

Наблизившись, довідались ми, що темою розмови була, як раз наспівша з Галичини телеграма про бійку між рускими а польскими студентами на університетї у Львові, в якій чотирох убито а многих ранено. Подробиць телеґрами не подавали, тож кождий висказував свої здогади, як і чому се сталось, які можливі наслідки сеї події на сучасне положене Русинів і т. и. і т. и. а кождий старав ся говорити, а радше кричати, як найголоснійше, не слухаючи, і не вважаючи на те, що говорили другі. Загалом настрій був дуже нервовий, горячковий. Крик при „нашім" столї, бо і ми присїлись разом, не вгавав а чим раз степенував ся, між тим як другі гостї мало по малу стали виноситись домів, аж вкінци, кромі нас і господаря, старого Німчиска, не було, здавалось, нікого більше в комнатї. Бачучи себе „панами ситуації", Рутенцї стали ще голоснїйшими.

— Віч, віч нам потреба, кричав оден. Віча у кождім навіть найменшім селї, у кождім присїлку...

— Що там віча, — се пуста робота... Скілько віч було, а яка з них користь? Не віч нам треба а просьвіти, культури, ось що! Лиш культурою Ляхів переможем.

— Ага культурою... А дивіть Гуни, дикий народ а культурнїйші народи мусїли перед ними уступати. Впрочім історія наглядно доказує, що сила і лише сила фізична...

— Так, так, лише одна сила фізична має рацію, підхопив инший не даючи свому товаришови докінчити. — Не вірю в жадні моральні побіди... Нам треба пірвати народ до бою, треба щоб весь народ як оден муж станув до борби за свої сьвяті права...

— Гроші се сила, то ґрунт — верещав ще инший, зовсїм молоденький і маленький, Венїямінок товариства, якого чомусь ніхто не хотів слухати. — Економічна борба се одинокий розумний і можливий вихід.

В сей і подібний спосіб говорили то одні то другі, одні другим перебиваючи, одні других не слухаючи.

Піддавались найріжнїйші проекти та пляни боротьби з Ляхами від найбільше умірковани до найскрайнїйших. Найшлись навіть такі, що радили сейчас скуповувати збрую і ще сего тиждня вислати ей поспішним кораблем до Галичини. Плян сей однак скоро упав, бо одні хотїли слати збрую до Народного Комітету, инчі до Радикального а ще инчі до Соціялістів...

— А я вам кажу, що нам нічого того не треба! — гукнув хтось нараз над головами товариства і вмить всї голови скуплені разом, над котрими уносились клуби диму, мов на приказ розскочились, а кождий з товаришів глядів питливо на незнакомого.

Він стояв непорушно, великий, худий, з лицем повним якоїсь горечи і болю. Проникливим зором глядів на кождого з нас. Подабав на Англика.

Аж тепер пізнав я у нїм того самого чоловіка, що з вечера, коли ми увійшли, сидів сам в найдальшім кутку реставрації.

— Як не треба нічого? — запищав після довшої неприємної мовчанки, Венїямінок, думаючи, що бодай незнакомий его вислухає.

— Як то?

— Як се ви розумієте?

— Ви хто такий?

— Що ви думаєте?

— Кого маю честь?...

Усе те посипалось як з рукава за Венїямінком.

Але незнакомий не уважав на усї ті питаня, а цідив крізь зуби:

— А я вам ще раз кажу, що з усего, що ви тут балакали, нам не треба нічого. Одного лиш нам треба — а се крови! — І гримнув кулаком по столї так, що не лиш усї знакомі підскочили, але і дрімаючий за лядою Німчиско мало не упав з крісла.

— Крови потреба! кричав силач немов розлютований, крови нашої і наших ворогів! Крови тих, що ссуть нашу кров, що проливають еї як воду...

Ми лише очи повитріщали.

— Що ви баньки лупите? Аджеж цїлий час так горячились..., рвались працювати для вітчини, взивати народ до бою. Ні, панове, хочете боротись, боріть ся, але не ховайтесь за чужу спину, а боріть ся самі, своїми власними руками, своїми власними грудьми...

Всї дальше мовчали.

— Або нас мало? Ось ми, наша громадка, всего кілька людий... Але коби розум та охота, ми могли би самі, нас кількох, пів сотнї Ляхів видусити, а еслиб так ще бомби, то і більше...

Тут оден з товаришів, скривившись неначеб его дуже заболїло в жолудку, чим скорше вибіг з реставрації. Та великан на се не зважав, а кричав дальше:

— Але різати не простих а тих що на вершку, бо они всьому причина. Боже! скілько то в краю людий не лиш з інтелїґенції але і робітників та селян — сухітників або хорих на усякі невилїчимі слабости! Хирлїє те, ратує сь, собі не поможе, другим тягаром на карку висить і вкінци умирає. І на що кому таке жите або смерть здались? Чи не лїпше, щоб такий одного-двох шлягунів зарізав? Себе ні других би не мучив, народови полекшу привіс — а так гине кат зна за яку песю маму...

Тут незнакомий відсапнув — а товариші користаючи з хвилї перестанку навить не попращавшись, стали одні по других втїкати до дверий. А незнакомий кричав:

— Гей, панове, патріоти, товариші! Де ви, куди ви? Чекайте! Ще лиш дві слові! Хто йде зі мною? Завтра о 10-ій рано відходить шифа. Плачу шифкарту, дорогу, все. Хто йде зі мною Ляшню різати?...

Коли виговорював послїдні слова, вже було видно лиш плечі послїдного товариша.

Махнув рукою...

* * *

В загальній замішанинї і утечі згубив я мого провідника. З других знакомих також нї одного не міг здогонити...

Слїдуючого дня довідав ся я, що сей незнакомий помимо свого великаньского росту і сили — терпів на сухоти. Мав я також нагоду бачити декотрих знакомих з реставрації. На саму згадку про се, що лучилось минулої ночи, кождий кривив ся.

„Се божевільний" — казали.

ДОПИСИ.

Зъ Cohoes, N. Y.

Изъ всѣхъ закутковъ Америки надсылають до „Свободы" дописи, якъ живеть ся де Русинамъ, тôлько вôдь насъ нема нѣякихъ вѣстокъ. Всьо спить сномъ блаженнымъ, мимо того, що ту замешкують нашѣ Русины вже вôдъ 15 лѣтъ. Єсть то мѣсточко невелике, мешканцѣвъ 25,000 и мешкають ту рôжнѣ народности, якъ Англики, Французы, Поляки и Русины. Робота иде досыть добре, такъ лѣтомъ якъ и зимою, и можуть ту дôстати роботу мущины и женщины. Мущины працюють по желѣзныхъ фабрикахъ, а женщины при выробахъ полотняныхъ. Число Русинôвъ выносить до 250 (Полякôвъ о много менше). Церкви у насъ нема, и мы ѣздимо до поблизького мѣсточка Трой, Н. Й., що не конче намъ выгôдно, бо стрітъ-карою близько 1 година ѣзды. Та на жаль мушу сказати, що нашѣ Русины дуже мало дбають о свою руску организацію. Є ту вôддѣлъ 57 „Р. Н. Союза", основаный ще передъ десяти роками, та числить ледви 19 членôвъ — зъ Когусъ. І чижь то не соромъ, щобы зъ 250 душь було ледво 19 членôвъ въ братствѣ? Є ту ще и вôддѣлъ „Общ. Русс. Вратствъ", та и тамъ щось тôлько 15 членôвъ.

Церковь въ Савтъ Трой, Н. Й. стара и валить ся, тожь Русины переважно зъ Вестъ Трой и Савтъ Трой и декотрѣ въ Когусъ рѣшили побудувати нову въ Вестъ Трой. Але всьо иде пиняво, тупо, якъ зъ камѣня, бо не всѣ вдоволенѣ изъ выбраного мѣсця на нову церковь, а передовсѣмъ Когусяне, для котрыхъ до тои новои церкви буде ще невыгôднѣйше якъ до старои. Та если бы Когусяне взяли ся до купы, то моглибъ поставити для себе малу церковь въ Когусъ, де було-бы выгôдно кождому. Але видко про се не дбають. А найбогатшія рускій бизнесменъ не належить анѣ до братства, анѣ до нѣякои иншои организаціи.

Ой дорогѣ братя, якъ такъ дальше будете дбати про себе, то зъ того нѣчо для васъ не выйде. Приступайте до братства и до Союза, и то громадно, бо нѣхто не знае, чие днесь а чие завтра. Умре мужь а жѣнка останесь сама хиба на Божу ласку, а осиротѣлѣ дѣти зôстануть безъ кавалка хлѣба. Въ протягу кôлькохъ мѣсяцѣвъ покалѣченыхъ въ Когусъ двохъ нашихъ Русинôвъ, одному вôдорвало ногу, другому руку, оденъ належавъ до „Общ. Русск. Братствъ, и другій до жадноѣ організаціи.

А що бракуе просвѣты, ой, та божь и бракуе! Тожь хочь старайте ся, щобъ вашѣ дѣти набрали больше просвѣты якъ мы и не зôставали завсѣгды на остатнôмъ степени передъ другими народами. Старайте ся заложити школу якъ найскорше, щобъ нашѣ дѣти прозрѣли и не були такъ слѣпѣ якъ мы. Отъ вамъ примѣръ: Поляки, котрыхъ о много менше вôдъ насъ а побудовали собѣ школу и церковь и то муровану. А мы що? И чижь не встыдъ то для нас, не ганьба?

Дамянъ Мерена.

Зъ Spangler, Pa.

У насъ робота йде теперь не зле, не такъ якъ давнѣйше, коли я приѣхавъ до Спанґлеръ, Па. Тодѣ мусѣвъ я довго находити ся нѣмъ роботу найшовъ. А теперь, то хочбы и трыйцять новыхъ людей прийшло, то заразъ всѣ роботу знайдуть. Та щось говорять, що буде страйкъ, бо майны дуже роблять, денъ и нôчь. Нашѣ люде боять ся, та готовлять ся до краю. Та вже оденъ и поѣхавъ, нашь любый братъ Грицъ Бѣсюганъ зъ 120 вôддѣлу нашого Р. Н. Союза. Тожь намъ за нимъ жаль дуже. Належавъ до уряду нашого братства и бувъ въ нѣмъ касіеромъ. Бувъ дуже дѣяльный и чесный, та помагавъ менѣ з'организувати въ Апрѣлю 1905 р. нашь 120 вôддѣлъ Р. Н. Союза въ Спанґлеръ. Нехай ему за те на все честь буде. А теперь коли вôнъ вертае до краю то желаю ему вôдь себе и вôдъ нашого братства щасливои дороги, та най ве село до дому приѣзджае та здоровый до нас назадъ вертае. Бо вôнъ вôдѣзджаючи лишивъ для нашого братства и Союза на шѣсть мѣсяцѣвъ свои членьскѣ вкладки, и обѣцявъ назадъ до нас вернути. Якъ бы Союзъ мавъ богато такихъ людей, то тодѣ бувъ бы найбôльшою организаціею въ цѣлôй Америцѣ.

Николай Тракало,
членъ „Союза" и организаторъ.

Perth Amboy. N. J.

У нас робота іде досить добре, люде зарабляють гроші. Але як їх зароблять, так і промарнують по готелях. І нічо не поможе як їх від того відмавляти. Коли спімнеш кому, щоби жертвував що на яку народну руску ціль — то Боже заваруй. Бож він, не прийшов до Америки на то, щоби давати на рускі цілі. Я, мовляв, пороблю, зо два роки, тай до краю.

Братя Русини! Не будьте такі легкодушні і байдужні! Лучіть ся до громади, приступайте до Брацтв і до „Союза", бо не знаєте що вас чекає. От послухайте, що трафило ся в тій фабриці, де я роблю. В однім дни покалічило четверо наших людей: одному відорвало цілком передок, другого потовкло, що ледви дихае, третому покалічило дуже небезпечно руку, що аж мусить полежати зо два місяці. В і они Русини. До брацтва не належали.

Еі, братя, тож вступайте до брацтва і до „Союза". В брацтві дістанете якісьте хорі 5 долярів запомоги на тиждень, а в „Союзі" 600 дол. посмертного.

Та перестерігаю еще тих, що мають діти, най асекурують їх в „Союзі". Та не дайте ся ошукувати аґентам. Бо ту ходить якийсь жид, і говорить, що він е аґентом „Союза" і колектуе гроші за дітий. Тож не вірте йому! І як прийде до вас до гавзу, то говіть его від себе. „Союз" жадних колекторів не висилае, а колектуе лише секретар братства або орґанізатор, більше ніхто.

К. Шкурат,
секр. Брацтва.

Зъ Бофало, Н. Й.

Зô всѣхъ сторôнъ Америки, де тôлько нашѣ Русины замешкалѣ, появляють ся часто дописи въ „Свободѣ". Тожь и я теперь хочу дещо написати про нашихъ хлопцѣвъ, що замешкали на Блекъ Ракъ. Походять они всѣ майже зъ села Одрехови, повѣту Сянôцкого и зъ села Щавне, такъ само зъ повѣту Сянôцкого. Скоро приѣхали до Америки, такъ не вôдтягали ся вôдъ братства, якъ попереднѣ, а заразъ вступили до нашои организаціи и Р. Н. Союза.

Заложили мы еще фундушь на будову церкви: фамілія дає $10, а самотный $5. Та зъ тою церквою маемо досыть клопоту. Зразу купилисьмо оденъ лот, потôмъ другий — за $1.200, а теперь ще треба третый куповати. Малисьмо священика о. В. Гривнака и здавало ся, що вже всьо буде добре, та дарма — лишили насъ и перенесли ся деинде. И мы самѣ позôстали. Та ту вже якось не ишло. Й хотяй бувшій предсѣдатель, п. Котелець и мітинґи скликуе и колекторôвъ выправляе по колектѣ, то мало що грошей е. Видячи се нашѣ кавалеры, скликали ся на раду и рѣшили устроити баль на дохôдъ будовы церкви. Зложили $45. на балевѣ выдатки и спросили людей на 13 го Февруара с. р. И треба сказати, що баль тихъ кавалерôвъ выпавъ дуже добре. Шкода лише, що музика грала тôлько до 3 ои годины рано, то дохôдъ не бувъ великій. На жаль мушу сказати, що на баль прийшло лише половина зъ Братства и зъ тихъ, що й прийшли, деякѣ лише показали ся, отъ такъ для ока, тай заразъ таки вынесли ся. На другий день выплачено всьо, що кому належало ся и зôставъ чистый дохôдъ $40. Та не дивуйте ся, братя и парафіяне, що такій малый дохôдъ, бо яка була пôдпора, такій и дохôдъ. Теперь ще зазначу, що мы тихъ грошей еще не вôддали до парафіяльнои касы а пôдôждемо поки зачнуть будувати церковь. На конець складаю сердечну подяку тимъ, що до насъ прибули и зъ нами веселили ся, и тимъ, котрѣ намъ при помочи були, а молодымъ кавалерамъ жичу здоровля и многихъ лѣтъ, и щобы ще другий такій баль зробили.

Василь Воробець.

З Філаделфії, Па.

Послідними часами нюйорска „казета" так вже вправилась в брехні, що то їй йде так, як в старім краю хлопови булка з маслом. First редактор брехне собі, second собі — а за ними ідуть вже і їх дописователі, бо, чомуж би ні? Можна редакторам, то можна і їм. Тілько що брехня не кождому однако удае ся. Десь комусь, як вже дуже високо ученый, то піде гладко — дасть найсьвятійше слово чести, тай вже з брехні правда. Але у нас, то вже якось пішло не так. Бо прошу послухати. Було оно так. Як я вже сказав, що за редакторами ідуть і їх дописователі, то і в Філаделфії позволив собі оден з кнутолюбивого табору, на імя йому В. Лисович, натеребити до ню-йорскои „казети" напотемки цілу купу брехні, накидаючись на п. М. Поляка такими словами як: підлість і т. п. та називаючи его бородатим Серафимчуком. Хотяй п. В. Лисович немав найменшої певности, що п. М. Поляк в чімсь провинив ся, то числив на тое, що еслиб до чого мало прийти, то і в него знайдесь „найсьвятійше слово чести". Дасть — та й буде добре. Коли ж бо перечислив ся. П. М. Поляк чуючись ображеним, заскаржив его до суду. Та ту вже бідачиско не хотів ждати аж приїдуть по него дружби з дзвінком, а чим скорше прийшов до п. М. Поляка і давай просити его о перебачене. Давав кільканайцять найсьвятійших слів чести, що, мовляв, незнав що то не можна брехати та й що, каже, там в нюйорскій „казеті" більше пишуть брехні як правди, та й він думав, що і ему можна. Але то все нічого не помогло. П. М. Поляк зажадав 20 дол. за образу чести, і щоби „казета" відбрехала все те, що написала про него. І п. В. Лисович мусів згодити ся. 20 долярів заплатив зараз, а ню-йорскій „Правді" наказав, щоби сейчас всьо відбрехала, що на п. Поляка надрукувала, що неборачка зараз таки в тім тижни й зробила.

Ну шож, чиж не добре так? Бігме, що добре. Так всім брехунам треба робити, то певно не буде їх свербів озір.

Іван Кречковский.

З Robertsdale, Alabama.

Руска кольонія в Балдвин каунти Алабама. В Февруари сего року заложили Русини кольонію недалеко місточка Робертсдейл, котра займае своїм обшаром 14 квадратових миль. В середині тої кольонії буде мито, як скоро люде почнуть осідатись. Через тоту кольонію попри фарми піде зелізниця. Завдяки оголошеню в „Свободі", вибрали ся висланники Русинів з міст і плейзів і осмотріли ту землю, признали, що ґрунт чистий, перевідались о всім як належить і закупили землї про себе і про других. До сего часу розкуплено вже на тій кольонії 960 акрів, то значить цілу квадратову милю. Земля тут піскувата, чорна а під сподом червена, так як би з зелізної руди. Тота земля родить всьо, крім пшениці і яблок. Сама рівня, на однім акри найде ся 15 пнів, котрі легко можна випалити. Вода здорова. Ту можна напити ся води хоч де — в потоці ліпша, як в Пенсильванії в студні. Воздух дуже добрий і легкий на груди. Горячки нема. В літї тепло, та найбільше досягне до 96 градусів в день, а ночи холодні. Я роблю на фармі. Братя Русини! Єсли маете по пару долярів, то не турайте ся по майнах і фабриках, а ідіть ту, бо ту можете бути щасливі, хотяй би з початку і прийшло ся трохи тяжко. Землю дають на виплату: 40 акрів — 800 долярів; 100 долярів при купні, а 8 долярів місячно без проценту до 7 літ. Я дістаю богато листів, але не можу кождому відписувати, бо не маю часу ані гроший. Я робітний чоловік. Найліпше, як хто схоче що довідати ся, то най пише до п. М. Тилявского до Чарлрой, а він вже кождому відпише. Він е аґентом — то й мае на то час. І він кождому напише правду, бо то що я в циркулярі читав, то бачу, що е правда. Люде мене питають за ціну тикету: Я знаю тілько, що я платив, а тикет не однакий з кождого міста. Тому най кождий удае ся до агента п. М. Тилявского, о поясненя. Я знаю, що він кождому добре порадить і на місце приведе. Купуйте Братя, абисьме скорше мали свою школу і церков. Ту ніхто не заведе ся.

Здоровлю всіх читачів „Свободи".

Теодор Живан.

Зъ Ridgeville, Man., Can.

Читаю я рускѣ газеты: „Свободу", „Кан. Фармера", „Ранокъ" и „Гайдамаки", и жаль бере мене дуже часто, коли читаю про живый рухъ Русинôвъ въ схôдной Галичинѣ, якъ они домагають ся своихъ правъ щобъ зрôвнатися зъ иншими народностями, а не чую нѣчо про такій рухъ мѣжи лемкôвскими Русинами. Та щожь, коли тихъ Лемкôвъ обсѣли мовь таранча москвофульскѣ попы и годѣ Лемкамъ рушити ся хочь крокъ впередъ, бо заразъ тобѣ такій москвофульъ прийде и ногу пôдставить. Кобы вже разъ яка мара забрала тыхъ москвофулскихъ попôвъ, лѣнюхôвъ зъ нашои Лемкôвщины! Зъ добрыми проводирами моглабы цѣла Лемкôвщина стати примѣромъ для иншихъ Русинôвъ! А такъ, що? Хочь досыть тамъ е интелигентныхъ и охочихъ людей до працѣ, а особливо до теперѣшнои борбы о рôвне право голосованя, та нашѣ москвофулскѣ попы анѣ пальцемъ не кивнуть. А моглибы взяти ся до роботы, бо грошѣ мають — найбольше за всѣхъ галицкихъ попôвъ, тай величезнѣ прекраснѣ лѣсы и великѣ грунта, и если-бы на правду дбали про свôй народъ, то не жаловали бы и гроша на складуване вѣчь, тай сами взяли бы ся устроювати такѣ вѣча — кождый въ своимъ селѣ. Та щожь, коли той проклятый москвофулскій дуръ такъ ихъ замотиличивъ, що они до нѣякои роботы не спосôбнѣ взяти ся.

До васъ, братя Лемки, я звертаюсь до тихъ — що приѣхали до Америки. Коли насъ нашѣ попы тамъ въ краю такъ опустили, то мы покажемъ ся лѣпшими вôдъ нихъ, и хочь не есьмо въ краю, то прийдемъ нашимъ братямъ въ помôчь хочь грôшми въ ихъ борбѣ за загальне и рôвне выборче право. Най кождый зъ насъ дасть що може и зашле до Народного Фонду въ Америцѣ, а звôдтамъ вôдошлють вже всьо що узбираемо нашимъ братямъ до старого краю. Я вôдъ себе продаю яловку — и часть призначую на Боевый фондъ въ старôмъ краю, а часть на Революцiйну Украинську Партію въ Росіи.

Вашь братъ — Ґураль зъ пôдъ Татеръ.

„SVOBODA“
(LIBERTY)
HE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday
at 209 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

TYPOGRAPHICAL UNION LABEL SCRANTON No. 112 23

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16 1903 at the post office at Scranton, Pa. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Р. Н. Союза“, виходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на 12 мѣсяцѣвъ....$2.00
До старого краю на 12 мѣсяцѣвъ $3.00
Въ Америцѣ на 6 мѣсяцѣвъ....$1.00

Галичане можуть замовляти „Свободу“ черезъ Книгарню Шевченка ул. Театральна ч. 1, Львôвъ, а російскй Украинцѣ черезъ Книгарню „Кіѣвскои Старины“ Безаковска 14, Кіѣвъ.

Оплачувати ґазету треба все-да зъ горы.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру достанете вôдъ почтара або аґента на експресовôмъ офисѣ, пошлѣть намъ, бо безъ того мы не годни грошей достати.

Адресъ:

„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити мусить подати намъ, кромѣ нового, також свôй старый адресъ.

Чи буде страйкъ?

Минулого Четверга почалась майнерска конвенція въ Индіянополісъ, Инд., на котрôй є заступлений 1415 мѣсцевй юніи зъ 2678 голосами. До сеи поры конвенція зробила небогато, ба майже нѣчого. Провѣрене делеґатôвъ и другй формальнй справы заняли бôльшу часть часу, а въ Суботу усѣ делеґаты зъ Мичелемъ на чолѣ брали участь въ парадѣ въ честь айриского святого — Патрика...

Зо всего видно, що справа майнерôвъ вôдъ твердого угля не буде полагоджена на сѣй конвенціи а що конвенція зверне головно свою увагу на майнерôвъ вôдъ мягкого угля. Въ вôдповѣдь на листъ компаністôвъ вôдъ твердого угля, якій бувъ поданый въ „Свободѣ“, и въ якôмъ компаністы вôдкинули всѣ жаданя майнерôвъ — Мичелъ написавъ листъ до Бера, предсѣдателя комітету компаністôвъ, и зажадавъ другои нарады представителѣвъ майнерскихъ зъ компаністами. Чи компаністы згодять ся на таку нараду трудно на разѣ сказати; здае ся, що згодять ся, бо будуть боятись опініи публичнои, яка въ разѣ ихъ вôдмовы готова въ разѣ страйку скинути всю вину на компаністôвъ. Кромѣ сего мае невдовзѣ вôдбутись конвенція майнерôвъ вôдъ твердого угля въ Скрентонѣ або Вилксбери, и остаточно рышити чи мае бути страйкъ або нѣ. Одень зъ урядниковъ юніи сказавъ, що если компаністы не згодять ся на 8 годинный день працѣ и пôдвышку при твердôмъ углю, то всѣ що роблять на верха (третина всѣхъ членôвъ) готовй вôдступити вôдъ юніи, а еслибъ майнеры вôдъ мягкого угля достали пôдвышку а вôдъ твердого нѣ, тодѣ юніи готова розбитись на двѣ: юнію твердого и юнію мягкого угля.

Справа майнерôвъ вôдъ мягкого угля стоить такожь лихо. Вправдѣ минулого Понедѣлка зъѣхались до Индіянополісъ представителѣ 400 компаністôвъ зъ Огайо, Илінойсъ, Индіяна и захôднои Пенсилвеніи, щобы вести переговоры зъ майнерами, але зробили они се бôльше на жадане президента Рузвелта якъ зъ другихъ причинъ. Мѣжь компаністами вôдъ мягкого угля нема згоды, але бôльшôсть зъ нихъ є проти всякои пôдвышки. Перше засѣдане майнерôвъ и компаністôвъ вôдбулось въ Вôвторокъ. Заки зачнуть серіозно переговорювати зъ майнерами, компаністы жадають, щобы майнеры уневажнили ухвалу Раена (Ryan's resolution) пôсля котрои майнеры не повиннй робити згоды зъ компаністами въ жаднôмъ дистриктѣ, доки всѣ компаністы не погодять ся зъ всѣми майнерами. Здає ся, що майнеры уневажнять ухвалу Раена и выйде таке, що декотрй углевй дистрикты заключать згоду зъ своими компаністами а въ другихъ буде страйкъ. American Federation of Labor, робôтнича онганізація, що числить надъ 2.000.000 членôвъ, устами свого президента приобѣцѣла помôчъ майнерамъ въ разѣ страйку. Такожь показалось, що компаністи брешуть, що мають 27 міліонôвъ тонôвъ угля на складѣ.

Такъ якъ теперь рѣчи стоять, то выгляды, є такй:

Майнеры твердого угля згодять ся працювати ще 3 роки на тихъ самыхъ услôвяхъ, або при дуже малôй уступцѣ зъ ооку компаністôвъ — отже страйку не буде. Не буде також страйку въ околици Питсбурга, де майнерамъ правдоподôбно дадуть малу пôдвышку. За те правдоподôбный є страйкъ въ Огайо, Илінойсъ и Индіяна.

Вже плеть ся кровь рускихъ хлопôвъ.

Важка, свѣдома борба рускихъ хлопôвъ въ Галичинѣ о рôвне и справедливе выборче право до австрійского парляменту, окрасилась вже кровію борцѣвъ. Трое осôбъ, мѣжь ними одна женщина, упали трупомъ, двое сконало по тяжкихъ мукахъ въ шпитали а трое тяжко раненыхъ. Стало ся се 27-го Лютого с. р. въ селѣ Лядскôмъ, повѣту Товмацкого. Ся сумна исторія склала ся такъ: 26 Лютого с. р. вôдбуло ся въ Нижневѣ, бучацкого повѣту, одно зъ тихъ посчисленихъ вѣчь, якй вôдбувають ся теперь въ Галичинѣ зъ приводу реформы выборчого закону. Народу зôбрало ся до 10.000. На вѣче то приѣхавъ такожь комісаръ староства Дунѣковскій разомъ зъ зненавидженымъ въ цѣлôй околицѣ секретаромъ Рады повѣтовои Валевскимъ. Реферувавъ про новый выборчій законъ п. Олесницкій. Та вже пôдчасъ промовы п. Олесницкого, Валевскій разъ вразъ штуркавъ комісара староства Дунѣковского, щобы той перерывавъ бесѣду референтови, а коли п. Олесницкій свôй рефератъ таки скôнчивъ, зôрвавъ ся Валевскій зъ мѣсця и сказавъ, що вôнъ теперь хоче говорити. Але обуреный нарôдъ крикнувъ, щобы забиравъ ся геть, бо не хоче слухати його дурниць. И не позволивъ ему говорити. Та тодѣ комісаръ, замѣсть зарядити разомъ зъ предсѣдателемъ вѣча, щобы Валевскій зôйшовъ зъ трибуны и не говоривъ — розвязавъ вѣче. Нарôдъ сильно тимъ обуривъ ся и пôднѣсъ крикъ, протестуючи проти того, щобы нарушене авторитету такого Валевского мало вже бути достаточною причиною для розвязаня вѣча. Тодѣ выступивъ сотрудникъ въ Нижневѣ о Коростѣль и вôзвавъ нарôдъ, щобы не буривъ ся а спокôйно розôйшовъ ся, бо Поляки и власти краевй лишь чекають на те, щобы були якй забуреня, щобы могли тодѣ завести выѣмковый станъ и обставити вôйскомъ усѣ села. Люде сейчасъ успокоили ся и почали розходити ся.

Та тодѣ саме, якъ почали розходити ся, надôйшли зъ сусѣдного села Лядского, люди, въ числѣ около 600, що були припознили ся на вѣче, и оденъ зъ помѣжь нихъ, що йшовъ напередѣ, нѣсъ передъ походомъ червону хоругвъ. (Ся хоруговка була собѣ цѣлкомъ скромненька — червоный папѣръ причѣпленый до дручка). Але комісаръ Дунѣковскій побачивши еѣ, кинувъ ся на того що нѣсъ ту хоругвъ и почавъ ему силою еѣ выдирати. Та люде не дали, — а вкôнци довѣдавшись, що вѣче развязане завернулись и пôшли назадъ до Лядского. Комісаръ Дунѣковскій вôдѣхавъ такожь разомъ зъ Валевскимъ.

Въ селѣ стало тихо. Рôвножь на другій день — и въ Нижневѣ и въ Лядскôмъ, всьо робило свою звычайну роботу. Ажь въ ночи зъ 27 на 28 Лютого прийшовъ до Лядского вôддѣлъ пѣхоты, зложеный зъ 18 вояковъ и одного офіцира а крôмъ того ще трехъ жандармôвъ зъ вахмайстромъ. Жандармы кинулись сейчасъ до хатъ, и почали вытягати зъ вôдтамъ людей и спроваджувати ихъ передъ корчму. Въ селѣ счинивъ ся рухъ, всьо переполохане стало бѣгчи передъ коршму, довѣдати ся, що такого дѣе ся. Жѣнки и матери арештованыхъ почали плакати й заводити, що ихъ мужôвъ и синôвъ арештують, а одна, Улька Деркачь, кинулась до свого сина Михайла, що бувъ також арештованый, обняла його руками за шию и не хотѣла его пустити ся. Жандармы кинулись вôдрывати еи вôдъ сина, — але черезъ те зробилось ще бôльше замѣшане и арештованй побачивши, що ихъ нѣхто не пильнуе, вôдôйшли зъ пôдъ коршмы и змѣшались зъ решта людьми. Тодѣ приступивъ до офіцира вахмаймайстеръ и шепнувъ ему щось до уха и офіциръ въ тужь мить закомендерувавъ: „laden“... Якъ се побачили люде, сейчасъ кинулись утѣкати, але офіциръ крикнувъ заразъ же „Feuer“ и три сальвы выстрѣлôвъ, одна по другôй, упали въ утѣкаючій нарôдъ!.. На мѣсци лишили ся три трупы и пять тяжко раненыхъ, а офіцеръ, закомендерувавши до вôдвороту, разомъ зъ вояками и зъ жандармами вôдôйшовъ до Нижнева, лишаючи по собѣ преспокôйно кровь и трупы...

И такъ полялась вже кровь рускихъ хлопôвъ зъ ласки розбишацкои банды польскихъ панôвъ. На спокôйныхъ хлопôвъ, що зôйшлись радитись надъ своею долею и надъ своими правами, щобъ могчи захиститись якъ передъ рабôвничимъ вызискомъ польскихъ розбишакъ — тй насылають на нихъ жандармôвъ, розганяють ихъ спокôйнй зборы, а потôмъ высилають ще вôйско и кажуть ему стрѣляти въ нихъ якъ въ псôвъ... Ты хлопе не смѣй опôмнутись о свое, бо ты — хлопъ, „быдло“, — бо такъ розказуемъ тобѣ мы — паны!..

Й чижь той хлопъ дѣйсно буде ще дальше зносити все те такъ тихо и спокôйно?

Кровава борба рускихъ студентôвъ зъ польскими на львôвскôмъ універзитетѣ.

Якъ звѣсно, руска молодѣжь універзитецка у Львовѣ веде вже вôдъ давна борбу о права рускои мовы на універзитетѣ у Львовѣ. Сей універзитетъ бувъ впрочѣмъ призначеный, якъ его закладано, для Русинôвъ. Та Поляки, якъ знаемо, тимъ лише и жиють въ сходнôй Галичинѣ, що зôдруть зъ Русинôвъ. Тожь якъ всьо инше, такъ само и той універзитетъ загарбали въ свои руки — и якъ всюды инде, такъ само и ту завели польщину. Проти сего и борють ся рускй студенты. Мы пригадуемо зъ исторіи тои борбы — славну сецесію передъ чотыри роками, коли то усѣ рускй студенты выступили зъ львôвского універзитету, хотячи тимъ запротестувати проти польщины на тôмъ універзитетѣ. Тодѣ въ ту справу вмѣшало ся австрійске правительство и звернуло ся до рускихъ студентôвъ, щобъ они вернули назадъ на львôвскій універзитетъ, обѣцюючи имъ, що оно постарає ся вже о то, щобъ сей ихъ спôръ зъ універзитетскими властями справедливо розсуджено. Тимъ часомъ, коли студенты вернули, міністерство просвѣты пôдъ напоромъ „Koła polsko-го“, рѣшило таки сей спôръ, якъ все, въ корысть Полякôвъ. Тожь рускимъ студентамъ не оставалось нѣчого иншого, якъ вести дальше борбу. Та власть універзитецка нѣразъ не уступала, тимъ бôльше, що въ тôй борбѣ зъ рускими студентами, мала все пôдъ рукою польскихъ студентôвъ, що кождои хвилѣ були готовй силою еѣ поперти. Такъ и тягла ся та борба нерѣшена ажь до послѣднихъ часôвъ.

Та отъ въ послѣднихъ дняхъ терпеливость рускихъ студентôвъ, надто довго вдержувана, прорвалась — и счинилась бôйка, котра и скôнчилась кроваво. Выйшло се такъ. Рускй студенты хотѣли устроити на універзитетѣ вѣче и звернули ся черезъ двохъ своихъ вôдпоручникôвъ до ректора універзитету проф. Ґлюзѣнского зъ прозьбою, щобъ вôнъ вôдступивъ имъ на то вѣче одну зъ салъ на універзитетѣ. Тй рускй делеґаты промовляли до ректора, такъ якъ все — по руски. Тимчасомъ проф. Ґлюзѣньскій наразъ забувъ розумѣти руску мову и казавъ черезъ особного товмача перекладати собѣ рускй слова на польске (такъ якъ бы руска мова була для него, Славянина, тимъ самимъ що хиньска), а вкôнци заявивъ, що не буде ихъ слухати, бо урядова мова на універзитетѣ є польска. Въ наслѣдокъ такои провокуючои вôдповѣди ректора, зôбрались заразъ рускй студенты на нараду и оголосили по часописяхъ остру резолюцію, протестуючу проти фальшивого толкованя ректоромъ статутôвъ універзитету вôдносно рускои мовы. Але зате — польскй студенты, рѣшили устроити на універзитетѣ ректорови Ґлюзѣньскому овацію.

Дня 1 Марця с. р. зôйшли ся польскй студенты великою гурмою на універзитетѣ, и черезъ депутацію подякували ректорови за его „патріотичне“ выступлене супроти рускихъ студентôвъ, а потôмъ почали демонстративно ходити по коридорахъ універзитету и выкрикували въ честь ректора. Сего не могли стерпѣти рускй студенты, що були тогдѣ саме на універзитетѣ, тожь оденъ зъ помѣжь нихъ звернувъ ся до своихъ товаришѣвъ и выголосивъ промову, въ котрôй означивъ права рускои мовы на львôвскôмъ універзитетѣ и становище рускихъ студентôвъ супроти польскихъ. Та се якъ разъ пôрвало польскихъ студентôвъ до брутального нападу на рускихъ студентôвъ. И они зъ пекольнымъ верескомъ и зъ пôднесеными палками кинулись на Русинôвъ. Настала страшна метушня. Русины зъ розпукою стали боронитись. По корытарахъ розносивъ ся пекольный гукъ: ломане палокъ, удары падаючихъ полѣнъ, бряскôтъ товченыхъ шибъ — въ кôнци крики и зойки раненыхъ...

По великихъ зъусиляхъ удалось вкôнци рускимъ студентамъ выперти польскихъ зъ I. поверха, де вôдбувалась борба, на II. поверхъ, и забарикадувати приступъ польскимъ до себе. Польскй студенты, знова, замкненй на II. поверсѣ, зателефонували по полíцію. Та за той часъ, нѣмъ прийшла поліція, вдали ся мѣжь обѣ стороны професоры и почали вести мѣжь обома таборами переговоры. Тй переговоры скôнчили ся „угодою“, що обѣ стороны выдадуть професорамъ свои універзитетскй леґітимаціи и кождa зъ нихъ опустить иншою брамою універзитетъ.

Коли рускй студенты опускали універзитетъ, передъ брамою ждала вже на нихъ велика товпа Русинôвъ и приняла ихъ грôмкими окликами „славно“. На універзитетѣ остались лише раненй — зъ котрыхъ 8 тяжко раненыхъ вôдвезено домôвъ.

Фінансова руїна Росії.

Недавно звіщали телеґрами з Парижа, Берліна і з Росії, що кількасотміліонова пожичка, яку старало ся російске правительство добути між европейскими банкірами, не удала ся. Банкірі відмовили, заявляючи, що не вірять теперішному правительству, щоб воно змогло коли ту пожичку звернути. На ріжні однак заклинаня російского правительства, ті банкири заявили, що остаточно дадуть ту жадану пожичку, але дадуть еї не правительству а народови російскому, отже зажадали скликаня як найскорше Державної Думи, щоби та Дума сама за ту пожичку їм заручила. Російске правительство, що раз враз відкладало на неозначений час зібране Державної Думи, заметушилось, та остаточно не бачучи иншого виходу, пристало на се і — от, цар оголосив скликанє Державної Думи на 10 мая с. р. Та поки та Державна Дума запоручить европейским банкирам зворот затягненої пожички і ті банкірі виплатять правительству потрібні гроші — час уплине не малий. А ту грошей зараз треба. Правительство не знайшло собі иншої ради, як що вcase заставило американьскій компанії за $200,000,000 желізні дороги в Туркестані, а тим самим і саму експльоатацію цілого туркестаньского краю. Про се ми згадували вже в своїм часі в „Свободі“.

Та от дістаємо тепер нову телеґраму з Петербурга, що там 10 марця с. р. відбула ся довга конференція російских і загранѝчних

банкерів під предсідательством російского міністра фінансів Шіпова, на котрій застановлювано ся над теперішним станом фінансовим Росії, і сконстатовано що поки-що Росії конечно зараз треба ще $300,000,000 і конче треба десь ту суму добути. Як бачимо, се вказує на цілковите фінансове банкротство Росії, бож се нічо иншого не може бути, коли держава жиє з самих позичок, а в кінци і тих позичок ні звідки їй дістати.

Як жеж все те стало ся? Ми хочемо дати нашим читачам вірний образ тої фінансової руїни російскої держави, а щоби не закидувано нам, що ми може що пересаджуємо, то подамо виписи з російских ґазет, в дословнім перекладі українськім, і то ґазет, що перейшли бачне око російского правительства, — отже о якусь сторонничість не можна буде нас посуджувати. А подамо ще виписки не з якихсь опозицийних ґазет, а саме з найльояльнійших, „благонадьожних" — з „Руса" і цілком вже консервативного і вірнопідданчого „Нового Времени".

„Русь" застановляє ся над теперішним фінансовим станом Росії, і так пише: „Страшна фінансова руїна садить вже нам на карку. Ми стараємо ся вмовити в себе, що природні богацтва краю виратують державу від загибели, але забуваємо на се, що як заставлені добра роблять на якийсь час властителя нуждарем, так само і віддане в аренду чужинцям природних богацтв Росії, здержує єї розвій і завертає єї з дороги поступу о цілі десятки літ назад. А знова грощі отримані ще передше в формі позички за границею, не ідуть на ратоване краю, а на ратоване правительственної партиї, котра коштом будучности краю, старає ся утримати ся на верху. Довги Росії ростуть, доходи ідуть в части на оплачене процентів з довгів а в части на борбу правительства з суспільностию і край попадає в що раз більшу нужду. Дійшло до того, що в банках бракло грошей, золотом цілком вже не виплачують, лише паперами, а грошеві посилки з Америки цілком вже не виплачує ся, бо на почтах брак грошей а з головних кас дістати їх не можна. А щоби за границею не викликувати тим переполоху, оголошуєсь, що пересилки грошеві з Америки для того не виплачує ся, бо ті гроші призначені суть, мовляв, не на хліб для жидів, а на революцію... Уряд хоче ратувати ся новими позичками, які ужие виключно на піддержане себе при власти, а про край цілком не журить ся. А що буде, як ті нові позички розійдуть ся на потреби уряду, а нових не буде вже змоги де затягнути? Тоді, правда, збанкротує уряд, але і збанкротує край і Росія сточить ся по похилости на котрій станула — в пропасть. Чиж уряд сего не бачить, уряд, що прецінь вже для свого власного добра повинен би ратувати Росію від згуби. Бо прецінь з нею і він буде мусів згинути..."

Так пише „Русь". А тепер послухаймо, що каже „Новое Время":

„До сего часу наша фінансова система була такою, як на азіятскім Сході. З цілої шестої частини сьвіту збирають ся ті податки, повинности і побори, які забажає ся наложити на країну ріжним „високопревосходительним" особам.

Чи годить ся край на певні видатки, чи ні, то про се ніхто не питає ся. Податки збирають ся мов данина в завойованій країні, як повело ся аж з часів татарских. Думалось би, що всі доходи держави повинні видавати ся на державні видатки, та в дійсности оно не так. Справді, через те, що хозяїн краю — нарід не втручає ся зовсім в справи, а всім заправляли приказчики, уряд завів такі порядки, які нагадували розділ здобичі. Гроші зібрані з народу розділялись по міністерствах, і хто сильнійший,захоплював собі більшу частину їх; після довгої гризні міністри на чімсь мирили ся і затверджували буджет. Звичайно, що якась маленька частина визначалась і на потрібні державі цїли, инакше не моглаб істнувати держава. Але сї користні видатки були лише приключкою, щоб зробити значно більші видатки для держави непотрібні, але для чиновників дуже важні, бо з них приходили всякі командировані, суточні, столові і т. п. платні.

Безконтрольна роздача державних богацтв витворила у нас земельну аристократію. Безконтрольне хазяйноване наплодило силу чиновників, складну систему „посад" і „окладів". Наші ріжні відділи уряду ростуть мов коралеві острови, не відповідно потребам держави, а залежно від того, скілько треба помістити чиновників коло казьонного пирога. Ніде в сьвіті нема такої великої і такої бездільної кляси чиновників як у нас. Ніде нема стілько паперової нікому не потрібної праці. І звичайно, що ніде на сьвіті нема стілько ґрабіжи, крадіжи, які ще і побільшали за останні чверть віку. Кого б не здибати з чиновників, від кождого почуєм страшні оповідання про злодійство, нечесність. Чиновники віддають ся рабункови мов цілком законному ділу. В богато міністерствах доходить до того, що чесним людям не можна служити: проти тих, що не хотять брати участи в рабунку страшенно повстають, і всіма силами стараають ся усунути з посади. Таким чином підбирають ся на посадах „хапуги" і взяточники.

Найбільший в сьвіті народ віддано на годівлю „людям 20-го числа".*) „Найбільший", але в історії він позволяв собі через цілі віки на такі видатки, які недоступні: Анґлії і Америці і Германії, — Ротшільдам серед народів Европи. Росія наперед згоджувала ся на всі видатки; вона сплачувала всі рахунки а ні одного не сьміла провірити. А в результаті, не дивлячись на двох міліярдовий буджет, коли настали чорні дні, не стало грошей на самі найконечнійші потреби.

Ще трошки так піде — а край стане перед грізним питанем: жите чи смерть.

Коли нападуть, чим будемо оборонювати ся? на які гроші будем вести війну?

Ми зруйновані матеріяльно, ми на передодню страшенного фінансового краху; можливо, що нам удасть ся витримати ворожий напад сусідньої держави, — нам треба позичати страшних грошей, міліярди рублів, — в той самий час, коли одних процентів за старі позички маємо виплачувати поверх 300 міліонів на рік!"

*) Є се назва урядників, тому, що в Росії платню урядникам виплачує ся не як всюди в сьвіті на 1-го кождого місяця, а на 20-го. Ред. „Свободи".

Що чувати в сьвіті.

Австрия переживає тепер тяжкі часи. Має она великий клопіт з Мадярами, котрі мають охоту відорвати ся цілковито від Австриї. Для придавленя Мадярів австрийский уряд завів там абсолютизм, розвязуючи сойм та настановляючи всюди цісарских комісарів. Чи се що поможе для здавленя Мадярів, треба сумнївати ся. З того непорозуміня між цїсарем а Мадярами повинні скористати поневолені народи в Угорщині, як: Русини, Словаки, Румуни, Хорвати і Серби. Они повинні злучити ся разом а тоді до них стануть залицяти ся Мадяри і австрийске правительство, бо одні і другі схочуть їх мати по своїй стороні. З того залицяня ті поневолені народи можуть богато скористати, бо можуть жадати для себе чимало належних їм прав на случай попираня котроїсь з тих двох воюючих сторін.

Яка є форма ряду в Росиї: абсолютна чи конституцийна? Ані одна, ані друга. Що нині правом, завтра вже знесене і навідворіт. Там панує замішане. Поступові люди борoли ся за свободою, а против них повстали вищі урядники і при помочи несьвідомих, темних людий здавлювали і здавлюють революцію. Ті послідні не перебирають в средствах а допущають ся страшних звірств. Революция притихла, але з весною запові́дають її відновлене. Має там вибухнути загальний страйк на желїзницях і телеґрафах і має наступити загальна революция. Розуміесь ся, що правительство не буде спати а стане давити революцию всіми силами. Поллє ся в Росиї немало крови заки там засвитає свобода і настане порядок.

Хинцї задумують як доносить петербурске „Слово", вiдобрати Росиї цїлый такъ зв. „Приамурскій край", въ всхóднóй Азіи. Є се край 173,552 квадр. кільом. завеликій и граничить зъ пóвночи зъ Сибірьомъ а зъ полудня зъ Манджурією. Российске правительство сильно тимъ занепокоило ся и задуме выслати на схóдный Сибѣръ спеціяльну армію для обороны того „приамурского краю". Доносять рóвножъ що Хины рѣшучо вóдмовили жаданю Росіи, щобъ Росія мала такі самі привілеѣ економічні и політич-ні въ Манджуріи, якъ Японія.

Азийскі народи зачинають прокидувати ся з довгого сну. Не говоримо вже про Япан, котрий після війни з Росиєю став сальною мілітарною державою, а згадаемо про осалі Хіни. Хінці, хоч численно великий нарід, не проявляли жадного житя. Они бачили перед собою могучу Росию, котрої бояли ся і тремтіли перед нею. Та, коли побачили, що малі Япанці побили велита-Росию і собі-ж піднесли голову. Они запросили япаньских офіцирів за своїх учителів, своїх молодих хлопців висилають до Япану на науку а навіть вислали своїх сьвітлійших людий до Америки і Европи, щоб ті приглянули ся державним порядкам і що уважають за добре, заведи те саме в Хінах. Хінці враз з Япанцями вже тепер говорять, що Азия тілько для Азиятів а чужим до них зась, та, що европейскі держави пхають свій ніс до Азиї, то колись може прийти до великої війни між Азиятами а европейскими державами.

В Япані панує голод, але се не перешкаджає уряд́ови будувати сильні военні кораблї. Япанці знають, що хто хоче виграти війну, мусить підчас спокою бути цілком готовим до війни.

На острові Йольо, на Филипинах, прийшло 10 с. м. до кровавої битви між племенем Моросів а війсками Спол. Держав. Битва тривала 48 годин від вівтірка до четверга рано. Розходило ся о гору „Mount Dajo", старий вигаслий вулькан, на котрім укріпило ся сильною фортецою племя Моросів, що одно з поміж филипиньских племен, не хотїло узнати над собою зверхности політичної Спол. Держав. Ту фортецу ріши Американці занята штурмом. Битва була дуже завзята. Моросе боронили свою позицію з нечуваною відвагою і хоробростию. Американці не могли скорше здобути фортеці, поки всіх Моросів не убили. Американці стратили 15 жовнірів з піхоти, а 5 лишилось раненими. З поміж віддїлу маринарского зі стало ранених 32. Моросів убито всіх 600 — разом з жінками і дітьми. Та нечувана звірскість американьского війска, котра не встримала їх навіть перед дітьми і жінками Моросів, обурила цілий сьвіт — і навіть американьскі ґазети остро нападають на своїх офіцирів за їх звірячу безглядність.

Президент Рузвелт переслав до Вашінґтоньского конґресу специяльне відручне письмо, в котрім виложив конечну потребу як найскоршого уфортифікованя берегів Спол. Держав і жадає ухваленя 50 міліонів долярів. До письма сего залучив еще пляни уфортифікованя, що зістали виготовлені осібною комісією, зложеною з офіцирів армії і маринарки.

Стан складок на „Боєвий фонд" в Галичині по нинїшний день:

1) С. Ядловский з Джерзі Сити, Н. Дж. 1 дол.

*2) Ів. Ардан з Скрентон, Па. 10 дол.

3) о. П. Понятишин з Рамей, Па. складка 7.65 дол.

4) Ник. Пупчик з Джерзі Сити, Н. Дж. складка 11 дол.

5) Ал. Шаршонь з Шамокін, Па. 1 дол.

6) о. Н. Підгорецкий з Савтфорк, Па. 2 дол.

*7) Др Ник. Ардан 5 дол.

*8) Андрій Б. 25 цнт.

9) С. Крицкий з Йорквіл, О. 12.25 дол.

10) На мітинґу „Народного Дому" в Джерзі Сити дна 15. марта — складка 2.75 дол.

*11) Брацтво св. Петра і Павла в Карнеґі, Па. відд. 55 „Союза" 25 дол.

Разом зібрано 77.90 дол.

Подрібний виказ складок в Йорквіл, О. По 75 цент. зложили: Федько Фізін; по 50 цнт. Стефан Крицкий, Михаїл Когут, Іван Станько, Тимко Онісик, Іван Стахняк, Антін Когут, Федько Стахняк, Юрко Облоченьский, Стефан Кабан, Лев Чуйло, Іван Ольшаньский, Іван Козак Яким Цівало, Стефан Гаврів, Каспер Войтіховский, Казимір Гижий, Катерина Захарко, Василь Яреміє; по 25 цнт. Дмитро Явоненчний, Анна Кабан, Мацько Стахнів, Катерина Олексик, Василь Полуйка. Юлія Стахняк, Яцко Висоцкий, Антін Захарко, Михаїл Дашок, Федько Горечко — разом 12.25 дол.

о. Іван Велигорский, секретар. 25 Chestnut Str. Yonkers, N. Y.

Жертви прислані на руки ред. „Свободи" зазначені звіздкою. Ред.

J 49

Де є?

Иванъ Будельковичь, родомъ зъ Цуцилова (пов. Станиславóвъ), середного росту — лѣтъ 35, чорнявый, котрый вже 3 роки працює въ Америцѣ. Мавъ працювати въ Пенсильвенія въ околици Reading, Pa. Хтобы знавъ що про него або вóнъ самъ нехай напише до Петрунелѣ Будельковичъ, жѣнки єго, котра недавно приѣхала зъ краю и не може єго вóдшукати.

Прошу писати на адресъ:
А. Chromowski,
339 E. 20 Str., New York, NY.

Подаю мою теперѣшну адресу
Rev. Joseph E. Chaplinsky,
339 2nd Ave.,
New York, N. Y.
12-13

„СВОБОДА" посилає гроші до всіх частей сьвіта по тій самій ціні, що всякий чужий аґент. Гроші доходять до краю за 12 днів. Чого вольочитись по чужих, коли свои могуть вас так само обслужити. Адресуйте: SVOBODA, Box 358, Scranton, Pa.

Антропольоґічна комісія British Medical Association въ Лондонѣ (въ Анґліи) обчислила на подставѣ довгихъ и сумлѣнныхъ студій пересѣчный зрóстъ европейскихъ народóвъ и высокость росту поодинокихъ народóвъ такъ означила: Найвыстий ростомъ суть Англійцѣ и Норвезцѣ — пересѣчно 1·79 метра; дальше идуть Данцѣ и Голяндцѣ — 1·67 метр.; по нихъ наступають Швайцари, Росіяне и Бельгійцѣ — 1·66 метр.; Нѣмцѣ рóвножъ 1·66 метр.; Италійцѣ, Испане и Французы — 1·65 м. а найнисшѣ суть Угри — 1·64 м.

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1904—1906.

Головный предсѣдатель — КОНСТ КИРЧОВЪ, 140 Essex Str. Jersey City, N. J.

Головный секретарь — С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.

Головный касіеръ — АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Вице-предсѣдатель ....С. Митренко OLYPHANT, PA.

Заст. секретаря ....Иос. Кульчицкій BALTIMORE, Md.

Заст. касіера ....А. Янковичъ MC ADOO, PA.

Радны:

А. Валенскій ....St. Louis, Mo.

А. Семанцкій ....Trauger, Pa.

Б. Кобанъ ....Olyphant, Pa.

Ал. Сорока ....Plymouth, Pa.

Иванъ Парилякъ ....Terryville, Conn.

Ив. Сенько ....Jessup, Pa.

Ихъ заступники:

Ив. Посипанко ....Mc Adoo, Pa.

Ник. Домбровскій ....Eleanor, Pa.

Контрольна комісія:

О. А. Улицкій ....Ansonia, Conn.

Мих. Турковскій ....McKees Rocks, Pa.

Ив. Ворганъ ....Mt. Carmel, Pa.

Головный организаторъ:

о. Н. Подгорецкій Box 543, South Fork, Pa.

Вступайте до Союза!

„Союзъ“ — одинока руско народна организація въ Америцѣ.

Принимае членовъ **вôдъ 1 року до 45 лѣтъ житя. Вступне вôсля лѣтъ.**

Мѣсячне вôдъ 25 до 70 центôвъ на мѣсяць.

СОЮЗЪ ПЛАТИТЬ:

Посмертне за мужа $600.00.
Посмертне за жѣнку $300.00.
Посмертне за дѣти вôдъ 15.00 до $300.00.

Въ разѣ утраты: а) обохъ очей ногъ або рукъ $600.00,
б) одной руки або ноги $200.00,
в) одного ока $100.00,

Єсли отець родины въ шпитали божевôльныхъ, Союзъ платить що року роднинѣ $100.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

Важне для П. П. Секретарѣвъ Р. Н. Союза.

Повѣдомляю разъ на все що всѣ грошѣ належачѣ до касы Р. Н. Союза посылае ся тылько: на money-order-ахъ або чеках выписує ся имя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше такъ выписаный money-order або чекъ не посылае ся до Голов. Касіера, але вразъ зъ выказами до Голов. Секретара. Головный секретарь отосля вôдсылае ихъ до Голов. Касіера.

С. Ядловскій,
Голов. Секретарь.

ПОСМЕРТНІ ВѢСТИ.

АННА ВЕЛЬГОШЬ жена Марка члена Р. Н. Союза вôд. 4. Jersey City упокоила ся 18 Февруара б. р.
Вѣчная память!

Ч. 772. 773. **КВІТЪ 221.82** на двасто двайцять оденъ долярôвъ и 82 центôвъ котрі п. Михаилъ Гавришъ отримавъ яко посмертну запомогу по его сынови Семанѣ, зъ Головнои Касы Руского Народного Союза въ Америцѣ. McAdoo, Pa. дня 14 Марта 1906

Михаилъ Гавришъ.

Свѣдки { Иванъ Росыпанко, Елиасъ Крушко.

Вôдъ мѣсцевого Уряду Руского Нар. Союза въ Америцѣ.
Кость Поступакъ, предс.
Д. Каптула, секретарь.

Ч. 748. **КВІТЪ $251.50** на двасто пятдесятъ одень долярôвъ 50 центôвъ, котрі п. Юлія Горвадъ отримала яко посмертну запомогу по єи мужови Михаилѣ Горвадъ зъ Головнои Касы Руского Народного Союза въ Америцѣ.
Kis Sarkad дня 2 Марця 1906

Юлія Горвадъ,

Свѣдки { Евгенъ Хомичко свящ. Иванъ Артамовичъ предсѣдатель.

Рухъ
въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

ВІДОЗВА.

Братство сьв. Володимира в Ню Йорку відділ 108 Р. Н. Союза приймає в місяцю марті нових членів до братства без вступного. Дорогі братя Русини! Хто ще з вас, в Ню-Йорк не належить до жадного братства нехай прийде до нас а ми приймемо його як рідного брата. Оплата не велика 35 центів місячно, та за ті гроші дістанете кождий, если захоруєте, 5 долярів що тижня запомоги і доктора. Братя Русини не жалуйте тих пару центів на місяць — бо як чоловік здоров і робить то що значить для него тих пару центів? Таж нераз богато більше піде на дурниці і ніхто не може знати що його чекає. Тож не кажіть дорогі братя, що ма час і не відкладайте се на пізнійше а вступайте зараз численно до Братства і „Союза“. В єдности сила! Мітинґи відбувають ся кождого місяця перед першим в суботу, при 5 улиці число 509 в Ню-Йорку.

І. Притула, предс.
Й. Сусідка,
А. Шеремета.

ПОВІДОМЛЯЄ СЯ

всіх членів Братства Сьв. Ап. Петра і Павла В: Р. Н. С. в Ансонії, Кон. і доокольчних, як: Дерби, Шелтон і Сіймор, що місячні мітинґи будуть відбувати ся кождого місяця в остатню суботу перед першим вечером точно о 7-ій год.

Я. Рогач, секр.
6 May Str., Ansonia, Conn. 10-11

ПОВѢДОМЛЕНЄ.

Всѣхъ членôвъ Братства Св. О Николая вôдд. 99 Р Н Союза въ Вилкесъ Барри, Па. повѣдомляю що мітинґи будуть вôдбувати ся кождои першои недѣлѣ по пятнай цятôмъ кождого мѣсяця, въ гали пôдъ перквою, точно о першой годинѣ, зараз по Службѣ Божой. Прошу собѣ то запамятати и не отлагати ся, бо будемо пересказдати другому братству, котре мае по нашôмъ мітинґу своѝ мітинґе.

Антонъ Шкрабякъ.

ВІДОЗВА.

Брацтво св. Володимира въ Elizabeth, N. J. вôддѣлъ 65. Р. Н. Союза, буде приймати новыхъ членôвъ до Брацтва за половину вступного въ мѣсяци Цвѣтню и Маю сего року. Дорогѣ Братя Русины! Хто ще зъ васъ не належить до жадного Брацтва, а мешкає въ Elizabeth, N. J нехай прийде до насъ, а мы приймемо його якъ рôдного брата. Оплата не велика, только 50 центôвъ мѣсячно. а зъ тыхъ грошей достане кождый членъ въ часѣ слабости 5 долярôвъ на тыждень запомоги. Тожь не жалуйте тыхъ пару центôвъ на мѣсяць. Якъ чоловѣкъ здоровъ и робить, то не богато на него тихъ пару центôвъ. Не разъ богато больше пôйде на дурницѣ. А нихто не знає де яке нещастє кого чекає. Тожь не кажѣмъ дорогѣ Братя, що „ще маю часъ“ и невôд кладайте се на пôзнѣйше а вступайте заразъ численно до Брацтва и Союза. Въ єдности сила! Мітинґи вôдбуваютъ ся кождого мѣсяця по першôмъ въ недѣлю въ галѣ въ домѣ число 48 Washington Ave. Elizabeth, N. J.

Андрій Явилякъ, предс.
И. Кухаръ, касієръ,
С. Боберъ, секретарь.

ПОВѢДОМЛЕНЄ.

Братство сьв. Йоана Хрестителя въ Desloge, Mo. вôддѣлъ Союза 50 буде мати 1 Цвѣтня с. р. повôрочный мітинґъ. Кождый членъ що не прійде, заплатить назначену кару. На тôмъ мітинґу буде прійматися новыхъ членôвъ до Р. Н. Союза. Пôсля статутôвъ платить ся до Братства дуже мале вступне: до 25 лѣтъ 25 центôвъ, высше 25 лѣтъ 50 центôвъ.

Вôдъ уряду Братства:
Теодоръ Мѣцькъ, предс.
Теодоръ Рєвакъ, секр.

ОГОЛОШЕНЄ.

Повідомляє ся, що Братство сьв. О. Николая відділ 104 Р. Н. Союза в Перт Амбой, Н. Дж. відбуде свій 3 місячний мітинґ 8 Цьвітня с. р. точно о 2. годині пополудни Будуть складати ся рахунки за 3. місяці. Хто з звичайних членів не прийде на час заплатить 25 цнт. кари, а урядник 50 цнт.

За Уряд Брацтва:
Мих. Вавичак, предс.
К. Шкурат, секретар.

ОГОЛОШЕНЄ.

Повідомляємо всіх Русинів в Buffalo і з околиці т. є на Lancaster. West Seneca, Depew, Black Rock, Tonawanda, і Niagara Falls, що дня 1-го Апріля 1906 в пяту нед. сьв. посту відправить ся Богослуженє в церкві сьв. о. Николая на East Buffalo на Central Ave. і Lovejoy Str. Порядок Богослуженя такий: о. год. 6 в Суботу вечером дня 31 марта служене сьв. сповіди через запрошеного до нас одного зі сьвященників. В неділю рано від год. 7 дальше служенє сьв. сповіди, о год. 10 сьв. Литургія, проповідь і сьв. Причастіє. О год. 4 по полудни в Неділю вечірня, по вечірни служенє сьв. сповіди а в понеділок о год. пів шестої служба Божа і сьв. причастіє. Русини місцеві, то є з Black Rock i East Buffalo мають приступити до сьв. сповіди в Суботу вечером. бо в Неділю будуть ся сповідати лем замісцеві.

Николай Букати, предс.
Іван Тимкович, секретарь.

ОГОЛОШЕНЄ

Повѣдомляємо усѣхъ вôд. 67. Р Н Союза, що д. 12. Апрѣля с. р. вôдбуде ся мітинґъ, на котрый усѣ члены мають явити ся. Хто бы безъ причины не явивъ ся буде мусѣвъ заплатити 50 цнт. кары, а члены уряду $1.00. На тôмъ мітинґу зложить ся касове справоздане за минулі 3 мѣсяцѣ и будеся приймати новыхъ членôвъ до Брацтва безъ оплати вступного а до Союза якъ статутъ Союза наказує. Приступайте до Брацтва и до Союза поки часъ, бо якъ котрого покалѣчить або забє, то вже буде запôзно. Початокъ мітинґу о пôвъ до першои по полудни въ гали John Bunga. Просимо точно явити ся.

За Урядъ Брацтва:
И. Павукъ
М. Кочурь
Ю. Крининскій.

ОГОЛОШЕНЄ.

Дуже прикро нам попрощати отсим нашого Брата і Товариша П. Галецкого, що покидає нас, аби вернути до рідного краю, до своєї жени і дітей. Не довго був між нами а всі ми його полюбили. А що був діяльним членом нашого Брацтва від. 85. Р. Н. Союза то ми його выбрали одноголосно на секретара. Все старав ся о добро нашої громади і о добро нашої орґанізациї. Тепер коли вже вертає до краю прощаємось отсим з ним сердечно і желаємо йому в старім краю всього добрâ, щоби довго прожив і служив нашим Русинам в старім краю так щиро як нам ту служив.

М. Мардиняк, предсідатель, 85 від. Р. Н. Союза.

Hazleton, Pa. 15 Марця 1906.

Прощаю ся з Вами дорогі братя Русини і Товариші з 85 від. Р. Н. Союза. Вертаю до старого краю, а Вам желаю всього найліпшого та много літ прожити. — Не забувайте на свого брата і товариша

П. Галецкого.

ВІДОЗВА
до всіх відділів Сестрично го Братства сьв. Ольги в Америці.

Отсим взиваю всї відділи Сестричного Братства сьв. Ольги в Америці, щоби найдальше до 30 днів кождий відділ прислав залеглі місячні вкладки по 5 цент. від кождої Сестри до головної каси на фонд померших. Чеки, або моні-ордери треба виставляти на имя: Eudokia Kalakuka, Treas. (головної касієрки) а посилати впрост до головної секретарки: E. Strutynska 7 Stewart Place, Elizabeth N. J. разом з виказами.

Котра Сестра не платила-б через три місяці з місцевого відділу, та буде вимазана з Братства і стратить всяке право до посмертної запомоги на підставі річної головної Конвенції Сестр. Братства сьв. Ольги в Америці. котра відбула ся в Bloomfield, N. J. дня 28. Дец. 1905 року

Е. Струтиньска,
головна секретарка.

ОГОЛОШЕНЄ

Winnipeg, Man. Canada.

Молодіж руско англійского семинара в Вінніпеґу устроює в день 24. марця с. р **вечерниці в память 45 роковин смерти Тараса Г. Шевченка** в гали Selkirk (на розі Logan & Santley Str третя поперечна улиця від Main Str.) Початок о 8-мій годині вечером. Вступ вільний; добровільні датки буде приниматись на „Боєвий Фонд“ в старім краю. Щоби відсьвятковувати торжественно сю народну урочистість, запрошаємо всіх чесних Русинів, замешкалих в Вінніпеґу і околици

ПРОГРАМА:

Часть І.

Вступне слово — т. Арсенич.
1. До Рускої Пісни — хор.
2. Женешись Т. Шевченка в. англ. мові — т. Драбинистий.
3. Гетьмани, сольо баритонове — т. Антонюк.
4. До живих і мертвих, декламація — т. М. Коцан.
5. Думи мої — хор.
6. Psalm of Life, декламація — т. В. Серанчук.
7. God Preserve — хор.
8. Суботів, декламація зі сьпівом — т. В. Карпець.

Часть II.

9. Золоті зорі — хор.
10. Розрита могила, декламація — т. В. Чумер.
11. Сольо скрипкове — т. В. Колодиньский.
12. Раз мотилька — хор.
13. Чигирин, декламація — т. В. Кулачковский.
14. Гуляли — хор.
15. Excelsior, декламація — т. В. Когут.
16. The Maple Leaf — хор.

Закінчене — Д. Д. Пирч.
КОМІТЕТ.

ОГОЛОШЕНЄ.

Глядає посади дяківский кандидат. Устав церковний знає докладно. Має добрий голос. В віці середнім. Вміє провадити чотироголосовий нотний хор. Котра громада потребує такого дяка, зволить звернутись на адресу:

Kinash Danylo
Fr. Prestrilski Bank, Notaryat
185 Stanton Str. cor. Attorney St.
New York City.

ХОЧУ ЖЕНИТИ СЯ!

Молодий вдовець, з одною дитиною (в краю), що має господарство в місточку, хоче пізнатись з дівчиною або вдовою середних літ і просить зголоситись до него листовно і надіслати фотографію. На красу і на гроші не оглядає ся. Адрес:

D. Kira, 11-12
Box 435, California, Pa. Wash. Co.

Де є?

Хто хоче шукати своїх краянôвъ черезъ нашу газету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошеня наперед.

Де є?

Пошукую за моєю тіточною сестрою Текльою Федорчак, родом з Ріпок, повіту Горлиці, в Галичині. Літ має 18, очі бурі, волосе чорне. росту середного. В Децембрі 1905 р. пішла на службу до Bristol, Pa. а тепер має бути десь в околици Uniontown, Pa. Хто-би о ній знав, або вона сама, зволить донести на адресу:

Mrs. Melka Ducz або Sachar Ducz
1010 Manor Str.
Pittsburg, Pa. S. S.

Хто хоче змѣнити свôй адресъ повиненъ выписати усе докладно на сѣй карт цѣ, вырѣзати еѣ и дати листоносови або заслати въ листѣ до редакции „Свободы“.

POSTMASTER! Please notify "Svoboda", Box 353, Scranton, Pa. of the following change of my address:

PREVIOUS ADDRESS (Старый адресъ).
Name (Имя) ....
Street or P. O. Box (Улица або бакса) ....
P. O. (Почта) .... State (Стейтъ) ....
Належить-ємъ до вôддѣлу „Союза“ ч. .... а теперь належу до вôд. ч. ....
PRESENT ADDRESS (Новый адресъ).
Street or P. O. Box (Ул. або бакса) ....
P. O. (Почт .... State (Стейтъ) ....

Допись.

Winnipeg, Man., Can.

Вже нераз писали дописувателі „Свободи“ з Канади про нас Русинів, як му ту жиємо, як поводимось між собою і з чужими, га наклюкували нас до орґанізації і т. д. Та я вкажу вам п. читачі, на одно лихо, якого мусимо скоро позбути ся, бо оно нам все буде нашу роботу перепиняти. Богато є таких патріотів, що нічо иншого не знають лише по часописях оден другого критикувати, а при тім вихвалювати ся своїм розумом... То каже, що він ліпше над усіх все знає, що більше як другий ходив до школи — і ще бубби ходив, але поїхав до Канади і г. п.

То сумно, але то і є то лихо між нами, що такі ми ту є горді, що так ненавидимо один другого і так оден на другого нарікаємо. А чиж то ми на те приїхали ту до Канади? Таж кождий з нас, живучи ту на вільній землі, повинен дбати, щоб усі разом собі доброту приспорювали і одні другим помагали. А ми безнастанно лише сваримось, і то за релігійні справи,—і який маємо з того хосен? Або гризем ся та сваримо ся о попів, хоч маємо вже їх ту досить і бородатих і голених на вибір, і до котрого нам сподобає ся до того і можемо іти. А ми таки повинні дбати передовсім о те, яку би то поміч могли ми зробити самі для себе. Недавно порушив п. Яким Кравець в „Канадийскім Фармері“ красну річ, заложити товариство „Самопоміч“. От, возьмім ся до сего, не відкладаймо сего з дня на день, але возьмім ся за се і рушмо ся трохи вперед. І покажім, що і ми можемо. тою дорогою поступати, що другі народи.

Правдою і добрими ділами поборемо усе зло, а ненавистею і заздрістю і пустими балаканками про релігії та попів до нічого доброго не дійдем і лише чужі люде будуть з нас користати.

Н. К., робітник.

— **Звертаємо ся въ просьбою до всѣхъ нашихъ Дописувателѣвъ, щобы свои дописи писали коротко и читкимъ письмомъ, щобы мы могли прочитати тѣ дописи. Рôвножъ просимо писати усе лишь на одной сторонѣ, а другу сторону картки лишати чистою, неписаною.**

Ред. „Свободы“.

Всячина.

ТОВАРИСТВО ДЛЯ ПОПРАВИ ЖЕБРАКІВ І ВОЛОЦЮГІВ.

Всюди по сьвіті звичайно так буває, що як хто є волоцюгою, жебраком або проступником вийшовшим з арешту, то такий має трудний вступ поміж порядних людий, а вже як захоче зажити чесним житєм то дуже єму тяжко знайти роботу. Такого чоловіка загально боять ся, не довіряють єму і тому не хотять дати жадної роботи. Щож лишаєть ся такому нещасливому почати? Хіба умирати з голоду або знов пустити ся на волокітство, крадіж і розбої. Та тепер часи зміняють ся а з тим настає зміна в відношеню одного чоловіка до другого. Чоловіколюбні люди кажуть, що не всі люди суть злими а, если допустять ся якогось злочину, то не все вина спадає на їх злу натуру а звичайно на обставини серед яких доводило ся жити тим упавшим.

Щоби помочи таким проступникам увійти назад в житє і зажати як люди, заснувало ся в Голяндії 1892 р. товариство для моральної і дочасної поправи жебраків і волоцюгів. Оно купило фарму, повиставляло будинки і т. д. Там працюють проступники, занимаючи ся всякою роботою. Дають їм навіть за роботу тиждневу заплату найбільшу оден ґульден, але ті гроші виплачують аж проступник опускає заклад. Нещасливі, хоч суть під опікунчим доглядом, можуть однак виходити, де їм захочеть ся. Саля, де збирають ся їсти, служить також за місце для розривки і читаня газет та книжок. Там держать для них відчити, але ніколи такі, щоби накидати ся з лайкою на минуле житє волоцюгів. Йім подають загально житє людий, їх добрі і злі учинки і які суть наслідки одного і другого житя. Наставники того закладу обовязані давати раду волоцюгам, кілько разів ті відчинять перед ними свое серце, а ті ради уділяють з любовю і батьківскою ніжностю.

До того дому поправи не беруть силою а проступника зголошують ся самі добровільно так само як можуть добровільно кождої хвилі з'відтам відійти. Коли такий волоцюга зголосить ся до того закладу, мусить по щирости розказати все свое минуле житє, бо після того знають як з ним обходити ся і як на него впливати, щоби поправив ся. Мало було случаїв, щоби котрий з волоцюгів збрехав. Полібна добровільна сповідь своїх злих учинків дає провинившому ся вдоволене і облегчене совісти а се доказує, що у тих людий є людске а не зьвіряче серце.

Наплив жебраків і волоцюгів до того закладу був так великий, що для браку місца до 800 мусіли віддалити з вічим а від часу заснованя того закладу аж доси вигнали лиш одного за лихе поведенє.

Гарні наслідки подібної чоловіколюбної інституциї заохотили товариство до дальшої роботи в тім напрямі і оно 1904 р. закупило за 20 тисяч ґульденів фарму, зложену з 148 акрів, де примішує тих, котрі вийшли з першого закладу. На тій другій фармі колишні жебраки і волоцюги, поправивши сь та научившись якогось ремесла, лагодять ся увійти в сьвіт і зажити чесним, трудячим житем.

ЖИДИ В ХІНАХ.

Жидів можна знайти в усіх краях сьвіта. Хоч говорять они ріжличними мовами, звичайно мовою народу між яким мешкають, то все таки не затрачують своєї жидівскої ціхи а всї по цілім сьвіті творять один жидівский нарід. Один анґлїйский учений іменем Robert A. Powell подорожуючи в глуб Хін відкрив там жидівску біжницю. Відчитуючи старинні памятники прийшов до заключеня, що жиди приеміґрували до Хін вже на дві сотки літ перед Христом. В тринайцятім віці по Христї жиди мали в Хінах досить вплив на державні справи, але сей вплив упадав в 17 віці. Останки колишнїх жидів суть ще і тепер в Хінах, але говорять по хіньски тай релїґія їх в дечім змінила ся.

ДІТИ І СОН.

Що то богато говорити! Кождий з нас памятає добре як був ще дитиною, як то було тяжко рано вставати чи до школи чи до якої легкої роботи. „Ти сплюху", кричать бувало на нас, „доки будеш гнити? Вставай!" Над тим роздумували учені люди як довго повинні діти спати, головно ті, що учать ся, і дійшли до того, що діти до шеснайцятого року житя повинні спати що найменше девять до десять годин. В зимі дитина потрібує навіть більше супочинку як у літі. Та все одно, зима, літо, весна чи осінь діти потрібують належитого випочинку, щоби відзискати умові і тілесні сили страчені через напружене при науці або фізичній праці. В противнім случаю діти не розвивають ся правильно а замолоду нидіють.

ЖЕЛІЗНИЦЕЮ З АМЕРИКИ ДО РОСИІ.

До чого то вже не доходить розум і підприємчивість людска. Де далі то зтягати будуть з неба зорі і забавляти ся ними на земли. Але на те дивоти нема! Се час поступу, час винаходів і ріжличних помислів людского розуму. От тепер задумують получити Америку з Росиею (Сибіром) желїзницею. Хотять там, геть на півночи, де є найвуспе море поміж Аляскою а Сибіром, перекопати попід дно морске тунель і пустити туди желїзницю. В тій цїли завязала ся в Америці компанія під назвою „Trans-Alaska Siberian Co.", котра переговорює в тій справі з росийским правительством. Цар Микола II. має бути прихильний тому проектови. Будова того тунелю тревала би десять років. Американції бизнесовий нарід. Через сполучене Америки з Росиею желїзницею, Американції хотять визискати богацтва Сибіру. Там, як кажуть, є більше золота як в Алясці а через абсолютистичне правительство всї ті богацтва лежать нетакані. Єсли той намір Американців з'дійснить ся то они виссуть Сибір в порядку, лишаючись панами. Росийский, як взагалї чужий чоловік, буде там простим робітником.

РОСИЙСКІ АДМІРАЛИ ПРО БИТВУ КОЛО ЦУШІМИ.

В маринарскім клюбі в Петербурзї відбув ся недавно відчит про морску битву під Цушімою. В хвили, коли прелеґент скритикувавши остро цїлий хід битви, скінчив свій відчит, підніс ся присутний в сали адмірал Рожественьский і сказав: „Японці в битві не мали ніяких підводних суден, зате мали рід движимих торпед, котрі спричинили погром росийскої фльоти. Хто виновником того нещастя, провірить історія. Може я найбільше завинив? Однак в кождім разі мушу сказати, що мої адмірали в найнебезпечнїйшій хвили завели мене. Сама гадка про ті жертви, що спочивають на морскім дні, для мене страшна, однак клену ся, що ніхто з тих людий не є без ідеалів, як се впевнює прелеґент". Немов у відповідь на сї заміти командант третої ескадри, адмірал Небоґатов помістив в петербурских дневниках свої поясненя що-до цушімскої битви. „Моє поведенє — говорить Небоґатов — в часі плавби і в часі самого бою не дає причини до ніякого обжалованя. Свої обовязки я сповнив точно. Катастрофа при Цушімі і здача кораблів наступила не по моїй винї". Небоґатов вказує, що єму не дали особисто заняти ся орґанізацию ескадри, її персонального і корабельного складу. Персональний склад був недостаточний. Офіцирів ескадри затягано трема наворотами. Частина залоги прибула на кораблї на кілька годин перед відплывом ескадри на море. Між моряками було богато злодіїв, пяниць, людий із застарілими недугами, осіб стоячих під наглядом полїції, новобранців і ніколи не плававших моряків. Більшість кораблів була зовсїм старого типу. Роботи на деяких кораблях не були скінчені перед виплывом на море. Стан кітлів запущений. Артилерия старосьвітска. Наші стрільна вибухали лиш при ударі о корабель і то в числі 25 прц. Вибухаючи, вони робили незначні пробоїни і не запалювали навіть сухого дерева. Сила запальности і вибуху японьских стрілен була незвичайна. На наших кораблях було 5—6 разів меньше дальноміpів, як у Японців. Офіцири і низші вояки не вміли з ними обходити ся. Сполука его ескадри з Рожественьским була трудним ділом. Після сполуки Рожественьский видів ся з ним лиш раз, але й тоді не говорив з ним про стрічу з Японцями. Дальше описує адм. Небоґатов хід триднєвного бою під Цушімою. Третього дня его ескадра була окружена японьскою фльотою. Ми безсумнївно погибали; не було вигляду на успіх. Наша загибіль була неминуча. Із становища моїх кораблів я повинен був їх розсадити на отвертім мори і обернути два тисячі моряків в окровавлене клоче. Пощо? За для чести андреївскої фляґи? Однак та фляґа являєсь символом тої Росиї, котра сьвідома обовязків великої держави має берегчи достоїньство і житє своїх синів, а не посилати людий на смерть на старих кораблях, щоби скрити й утопити в мори свое моральне банкротство, пробіжництво, бездарність, похибки, сліпоту, незнанє елементарних основ морскої военної штуки. Для представителїв такої Росиї я не мав права топити людий. Остаточно виновником катастрофи при Цушімі Небоґатов уважає Рожественьского, а на доказ просить розпитати японьских адміралів.

Збирайте грошѣ на Боєвый Фондъ!

СМѢШИЕ.

Розбишаку, засудженого на зимѣ на смерть, пытае судія день передъ страченемъ, чого бажае собѣ.

— Отъ такъ, прошу о пригорщу свѣжихъ черешень, — каже засудженый.

— Не можь, теперь зима, — вôдповѣдае судія.

— Власне въ тôмъ моя прозьба, щобымъ дожывъ ще того часу, коли будуть свѣжй черешнѣ.

— Мамо, поѣдемо на село? Я хочу послухати пѣсень соловѣя...

— Пуста твоя бесѣда, — каже мама, — соловѣй зъ тобою не оженить ся.

ЧИТАЙТЕ!

Хто пришле на „Свободу" 2 доляры, той дôстане въ дарунку книжокъ вартости **75 центôвъ**, якй собѣ самъ выбере.

Хто пришле на „Читальню" 1.50 дол., той дôстане въ дарунку книжокъ вартости **75 центôвъ**, якй собѣ самъ выбере.

Хто пришле намъ 2.50 дол., той буде доставати черезъ 12 мѣсяцѣвъ часопись „Свободу", або просвѣтни книжочки „Читальню", а кромѣ того достане въ дарунку прегарну книжку **„Житє Ісуса Христа"**. Книжка ся мае 300 сторôнъ друку и 75 образковъ; оправлена въ сильне червоне полотно зъ золотыми вытисками. **Коштує 1.50 дол.**

Хто пришле намъ 3.50 дол., той буде достовати черезъ 12 мѣсяцѣвъ „Свободу" або „Читальню" а кромѣ того достане въ дарунку **Библію Старого и Нового Завѣта**, що мае 1000 сторôнъ и **коштує 2 доляры.**

Хто пришле намъ 4.50 дол., той буде дôставати черезъ 12 мѣсяцѣвъ „Свободу" або „Читальню" а кромѣ того дôстане в дарунку **„Новый Завѣтъ"** въ церковной мовѣ зъ перекладомъ на нашу мову. Ся прегарна книжка мае около 1000 сторôнъ и **коштує 4.00 дол.**

Списъ книжокъ, якй даемо въ дарунку:

* Америка ... 15 ц.
* Ангелъ та пустельникъ и т. п. ... 15 ц.
Біблія Велика ... 2.00
Борба клясъ и чому робôтники орґанізують ся ... 15 ц.
Весела книжочка въ образками ... 30 ц.
* Грѣхи міліонерôвъ и т. п. С. 7 ... 15 ц.
Дещо въ исторіи православной місіи въ Америцѣ ... 10 ц.
Дещо про звѣрята ... 30 ц.
* Двѣ левады и т. п. С. 5 ... 15 ц.
* Дорога любови, то Божа дорога С. 6 ... 15 ц.
Жовнѣръ ... 10 ц.
Журавлѣ ... 15 ц.
Житє Исуса Христа ... $1.50
* Житє, зарôбки, орґанізаціи и т. п. въ Спол. Державахъ ... 15 ц.
Зубъ за зубъ ... 10 ц.
* Казки про Жидів ... 15 ц.
Исторія Руси въ образками ... 10 ц.
Капіталъ и праця ... 15 ц.
* Книжка Рахункова ... 50 ц.
* Календарь ... 25 ц.
Марія ... 10 ц.
* Наверненый Грѣшникъ ... 20 ц.
Народный рухъ австро-угорскихъ Русинôвъ ... 15 ц.
Новый Завѣтъ ... 4.00
Образки и загадки ... 10 ц.
Оповѣданя ... 15 ц.
Оповѣданя про заздрыхъ богôвъ ... 10 ц.
Про вôдступникôвъ вôдъ рос. православія ... 10 ц.
* Про нутро землѣ ... 25 ц.
Подземнй скарбы ... 25 ц.
Покуса ... 10 ц.
Псалтырь ... 1.00
Розмова Поляка, зъ Русиномъ ... 10 ц.
Руско англійскій словарець ... 20 ц.
* Религійнй вѣрованя старинныхъ народôвъ ... 20 ц.
Смерть ... 10 ц.
* Стародавнй казки та оповѣданя ... 15 ц.
* Страйкъ ... 20 ц.
Тарасъ Шевченко ... 15 ц.
Тимко Гаврилюкъ ... 15 ц.
Унія въ Америцѣ ... 20 цнт.
* Хто зъ чого жіє ... 15 ц.
* Якй то є люде на земли, зъ 20 образками ... 50 ц.
* Якъ мужикъ ходивъ до царя правды шукати ... 15 ц.

Золоте перо Celtric 1.00 дол. Золоте перо Sanford 2.00 дол.

Атлясъ цѣлого свѣта, англійскій, 105 мапъ, надъ 300 сторôнъ, подае имена и людність 40.000 мѣстъ цѣлого свѣта 1.00 дол.

Мапа Сполученыхъ Державъ и цѣлого свѣта 4 стопы широка а 6 стôпъ довга (иншй продають по 5 дол.) у насъ лишь 2 дол.

Пишѣтъ Ваши замовленя на сѣй картцѣ:

Мѣсяць, день, мѣсяць 1906

До редакціи „Свободы" въ Скрентонъ, Па.

Посылаю Вамъ $........., за що прошу высилати менѣ черезъ 12 мѣсяцѣвъ (тутъ треба написати, чи хочете „Свободу" чи „Читальню") ....

На дарунокъ прошу менѣ прислати слѣдуючй книжки:

	Цѣна дол.	Цѣна цнт.

Разомъ

Мôй докладный адресъ (имя и прозвище):

(нумеръ дому и улиця)________________

(мѣсто и стейтъ)________________

Адресъ треба всегда выписати англійскими буквами и то дуже выразно.

Зъ замовленями спѣшѣть, бо такй дарунки не будемо довго давати.

Адресуйте:

Svoboda, Box 353, Scranton, Pa.

Новый Завѣтъ

Господа Нашого Исуса Христа въ языцѣ церковно-словеньскôмъ зъ переводомъ на языкъ народно-рускій зъ поясненями; О. А. Бачиньского, за одобренемъ и благословенемъ Митрополита. Сторôнъ 992.

Цѣна 4 доляры.

Псалтырь

въ языцѣ церковно-словеньскôмъ зъ переводомъ на языкъ народно-рускій, зъ поясненями; о. А. Бачиньского; за одобренемъ Митрополита. Сторôнъ 286.

Цѣна 1 дол.

Обѣ книжки разомъ 4.50 дол.

Замовленя вразъ зъ грôшми посылати на адресу: SVOBODA, Box 353, Scranton, Pa.

Посылайте грошѣ черезъ Рускій Народный Дôмъ и черезъ нашихъ посередникôвъ.

Хто посылае грошѣ до краю просто черезъ Р. Н. Дôмъ, най выпише, що потреба, на карточцѣ понисше:

Имя и назвиско того, кому посылаєте грошѣ ....

Де мешкае (село або мѣсто) ....

Послѣдна почта ....

Кôлько коронъ .... На се посылаю долярôвъ ....

Назвиско посылаючого ....

Адресъ посылаючого ....

Тоту карточку треба вырѣзати и пôслати разомъ зъ чекомъ або монниордеромъ, выписанымъ на имя A. Sharshon, Shamokin, Pa. на адресу Rev. N. Strutynsky, 7 Stewart Place, Elizabeth, NJ.

За 10 до 12 днѣвъ грошѣ вже будуть доручені у краю.

Заразомъ подаемо имена посередникôвъ, котрй стало посылають грошѣ черезъ Р. Н. Дôмъ.

„Свобода", Scranton, Pa.
Юрій Хилякъ, Olyphant, Pa.
Юрій Фалатъ, Priceburg, Pa.
С. Ядловскій, Jersey City, N. J.
Ив. Голда, Mt. Carmel, Pa.
Ив. Тарбай, Elmira, N. Y.
Ив. Глова, Shamokin, Pa.
К. Котанчикъ, Shamokin, Pa.
Й. Стеткевичь, „
А. Шаршонь, „
Н. Джмеликъ, Smokerun, Pa.
Т. Цѣркотъ, Ansonia, Conn.
Д. Капитула, McAdoo, Pa.
Гр. Ковалевичь, Sayre, Pa.
Ив. Бурштинъ, Buffalo, N. Y.
Мих. Кричфалуши, Brownsville, Pa.
М. Турокъ, Priceburg, Pa.
Т. Каськôвъ, McKeesport, Pa.
Ив. Двіякъ, Jessup, Pa.
Т. Поливка, Hazleton, Pa.
М. Сеґинъ, Deferiet, N. Y.
В. Брeянъ, Terryville, Conn.
П. Ґера, Leetsdale, Pa.
М. Поляньскій, Auburn, N. Y.
Ив. Лещишинъ, Buffalo, N. Y.
Гр. Сидоръ, Pittsburg, Pa.
Д. Мерена, Cohoes, N. Y.
Ив. Воргачь, Mt. Carmel, Pa.
П. Леньо, Christopher, Pa.
М. Петровскій, St. Louis, Mo.
Т. Глива, Manor, Pa.
О. Ставискій, Excelsior, Pa.
П. Галайда, Scenery Hill, Pa.
С. Демчко, Shenandoah, Pa.

Цѣна, кôлько бере Р. Н. Дôмъ за австрійскй грошѣ, если хто посылае просто до насъ:

За	5	коронъ	1	дол.	17	цнт.	За	170	коронъ	34	дол.	88	цнт.
„	10	„	2	„	20	„	„	180	„	36	„	92	„
„	20	„	4	„	25	„	„	190	„	38	„	96	„
„	30	„	6	„	28	„	„	200	„	41	„	00	„
„	40	„	8	„	33	„	„	300	„	61	„	45	„
„	50	„	10	„	37	„	„	400	„	81	„	85	„
„	60	„	12	„	42	„	„	500	„	102	„	25	„
„	70	„	14	„	46	„	„	600	„	122	„	90	„
„	80	„	16	„	50	„	„	700	„	143	„	40	„
„	90	„	18	„	55	„	„	800	„	163	„	70	„
„	100	„	20	„	60	„	„	900	„	184	„	30	„
„	110	„	22	„	64	„	„	1000	„	204	„	80	„
„	120	„	24	„	68	„	„	2000	„	409	„	50	„
„	130	„	26	„	72	„	„	3000	„	614	„	20	„
„	140	„	28	„	76	„	„	4000	„	816	„	50	„
„	150	„	30	„	80	„	„	5000	„	1021	„	00	„
„	160	„	32	„	84	„							

Посередникамъ належить ся крôмъ того за почту и папѣръ.

Русины! Оденъ шеръ Р. Н. Дому коштує $25.00. Сего року дівіденда буде 8 процентъ. Хто хоче купити шеры, най напише чекъ або моні-ордеръ на имя A. Sharshon (Shamokin, Pa.) и най той чекъ разомъ зъ листомъ зашле на адресу Rev. N. Strutynsky, 7 Stewart Place, Elizabeth, N. J.

Р. Н. Дôмъ пожичае грошѣ на праперты на перший морґічь на 6 процентъ.